PROMETEU

REVISTĂ
DE LUPTĂ PENTRU
PROPĂȘIRE, FRUMOS ȘI ADEVĂR

BIBLIOTECA CASA DE CETIRE „ASTRA" BRAȘOV

CUPRINSUL:

Ioan Al. Bran-Lemeny Invierea noastră
Ioan Ludu: Prăpastie sau lumină
Eft. Mărculescu Problema salarizării
Dr. M. Suciu-Sibianu Concepții noi, ce se impun în medicină și în viață
Maria Ieremia: Școala în slujba orientării profesionale
Dr. M. Suciu-Sibianu Gânduri sănătoase

Literatură, artă, critică

Nae Ieremia: Botezul aerului
V. P. Rogoz Prima decepție
V. I. Berghianu: Fântâna din bătrâni
Nae Ieremia: Considerațiuni generale asupra literaturii românești de după război
Horia E. Frunză: Horia
Florica Mușat Lui A. gr.
Silvia Stoica-Noaghea Gânduri de primăvară
Radu Prișcu: Zi de Paști

Recenzii.

V. P. Rogoz Petru I. Teodorescu: „Cronici literare
I. Al. B. L. V. P. Rogoz: Berlinul în scrisori
I. Al. B. L. M. Ar. Dan: Epigrame

Apare lunar la Brașov.

Anul II. Nr. 5—6. **Martie-Aprilie 1936.**

Redacția și Administrația: BRAȘOV, Strada CALVIN No. 8.

PROMETEU

REVISTĂ DE LUPTĂ pt PROPĂȘIRE, FRUMOS ȘI ADEVĂR

Director:
IOAN AL. BRAN-LEMENY

Șef-redactor:
HORIA E. FRUNZĂ

Secretar de redacție:
NAE IEREMIA

Redactori:
V. P. ROGOZ
EUGEN ARSU

Comitetul revistei: Dr. Mircea Suciu-Sibianu, medic și publicist; Ioan Popa, preot-prof.; Petru I. Teodorescu prof. publ.; Eft. Mărculescu, prof. adv., publ.; G. Tulliu, farmacist; cu directorul, redactorii și secr. de red.

Manuscrisele se vor trimite la redacție pe adresa directorului. Cele nepublicate nu se înapoiază.

Autorii sunt rugați a-și trimite redacției operile, spre menționare și recenzare.

Solicităm ziarele și revistele să ne accepte schimbul. Ținem seamă numai de reciprocitate. In aranjarea materialului ne conducem de necesități technice și tipografice.

Cine a reținut Nr. 1 și 2 se consideră de abonat.

100 Lei anual pentru particulari.
200 „ „ „ instituții și autorități.
10 „ exemplarul.

Invierea noastră

Din trei conferinţe recente rostite în Braşov, s'au cristalizat trei idei fundamentale, trei principii de viaţă, trei crezuri:

Carol Klein vorbind despre Goethe (Faust): „Wer immer strebend sich bemüht, den können wir erlösen". Deci: *munca străduitoare.*

Const. Giurescu: idealul creaţiilor româneşti.

Archimandritul Scriban: cu Dumnezeu.

Salvarea omului prin muncă străduitoare şi cinstită. Aşa trebue înţelese cuvintele lui Goethe. „Sich bemühen" însemnează a se strădui cu trudă şi cinste.

Care este, sub acest unghiu, aspectul din ţara noastră? Abia pe ici, pe colo, găseşti câte-un izolat, care să-şi fi formulat principiul acesta de viaţă şi să meargă pe acest văgaş al cinstei şi al muncii trudnice de toate zilele. Majoritatea indivizilor nu face decât muncă de mântuială şi de pricopseală. „Vlaşca şi Teleorman", tradiţionala „învârteală", buriană străină crescută pe pojghiţa de conştiinţă pervertită a păturei noastre suprapuse, sunt şi azi încă în floare şi îşi fac ravagiile în lanurile secătuite ale sufletului românesc. Această otravă, care a întunecat conştiinţele şi a cangrenat întreaga noastră viaţă publică, trebue înlăturată printr'o generală

şi adâncă incisiune în organismul nostru social. Puroiul trebue să curgă valuri, mai de grabă să piară pacientul, indivizii, decât să transformăm în cadavru intregul corp al naţiunii.

Idealul creaţiilor româneşti. Numărăm abia doi-trei, în diversele domenii, cari şi-au pus în viaţă această ţântă, mergând şi realizând pe această cărare. Incolo, care este bilanţul creaţiilor româneşti? El este aproape nul. De-o cultură genuină, naţională, nici nu poate fi vorba. Propaganda ortodoxismului nostru este abia în faşe. Preoţi, predicatori-misionari, abia doi-trei. In artă, în literatură, unde sunt reprezentanţii genuinităţii naţionale, copleşitori şi creatori de curente, de atmosferă, de psihoză, dacă vreţi? Unele bunele intenţii, inceputuri, şi câţiva protagonişti promiţători. Dar caracterul artei şi literaturii noastre nu este de fel românesc. Să te miri de acest fapt, când inspiraţia şi arta populară este atât de bogată! Literatura noastră de azi e hibridă, e falsă şi artificială, e complect străină de contingenţele şi de valorile sufleteşti al neamului nostru.

Şi - *cu Dumnezeu.* Unde sunt inchinătorii lui? Farisei cu duiumul, atei pe toate potecile, dar aproape nicăeri nu întâmpini căutători de Dumnezeu, iubitori sinceri ai Evangheliei, străjeri aprigi şi neclintiţi ai preceptelor lui Crist. Freneziile trupeşti îşi serbează orgiile în toate ungherele, în palate mai ales. Petrecerile de tot soiul, dansurile lascive şi lipsite de bun simţ, acrobaţiile sportive, au pus stăpânire pe spirite şi arareori mai întâlneşti caracterele tari, oţelite printr'o trudnică autoeducare şi disciplină, cari să meargă pe cărarea dreaptă a obligaţiunilor obşteşti, a indemnului sacru al conştiinţii, şi a dragostei pentru dreaproapele, pentru neam şi pentru ţară. Omul I-a întors spatele lui Dumnezeu.

Şi acum — *Invierea noastră!*

Ea nu va veni decât îndrumându-ne pe calea celor trei principii de bază, a celor trei crezuri: muncă străduitoare şi cinstită, creaţii româneşti şi Dumnezeu!

Orice deviaţie dela aceste principii, insemnează moarte individuală şi prin aceasta naţională. Fiecare individ este dator să respecte aceste crezuri, căci altfel se face vinovat de cea mai mare abatere în faţa existenţii şi a Judecătorului.

Statul insă este în primul rând obligat să îndrume societatea pe această cale. Cu orice mijloace. Reacţiunea trebue să vină. O mână tare, un om iubitor de Dumnezeu trebue să pornească avalanşa. Ea s'a şi pornit. Inainte, spre înviere !

Ioan Al. Bran-Lemeny

Prăpastie sau lumină?

In războiul zgomotos al timpului se ţese pânza Dumnezeirii.

(Carlyle.)

I.

Prăpastia, care dela o vreme desparte viaţa lumii actuale în două lumi distincte, vădit contrarii şi inconciliabile una cu alta: lumea negaţiei, a ateismului şi a indeferentismului religios, cu un cuvânt *lumea nouă, vrăjmaşe lui Hristos*, de *lumea veche a creştinismului credincios*, — pune o gravă şi serioasă problemă omului modern, dornic de orientări spirituale, cari să-i mulţumească sufletul.

Pe deoparte priveliştea civilizaţiei moderne, cu întreg cortegiul de apariţii şi manifestări în toate domeniile vieţii spirituale, — indolenţa religioasă, ateismul (negaţia absolută), aconfesionalismul, interconfesionalismul, curentul libercugetătorilor, francmasoneria (cu fraternismul internaţional), — iar în domeniul ştiinţelor: raţionalismul şi materialismul, — apoi în domeniul vieţii sociale şi politice: marxismul, comunismul şi celelalte curente anarhice; — cari toate până bine de curând erau privite mai mult ca nişte gogoriţe în faţa unităţii spirituale şi morale a unui neam întreg, — astăzi constituiesc o anormală *stare de nevroză* a lumii întregi, şi-şi întind ghiarele şi la noi.

Pe de altă parte, aspectul mulţimei celor cari cred, cari nu se pot zmulge de sub imperiul forţelor tradiţionale şi atavice de credinţă, de misticism şi de sete religioasă: poporul credincios, din a cărui insondabile adâncuri sufleteşti izbucnesc iarăşi şi iarăşi nebănuite comori de avânturi spre înălţime şi spre etern.

Cât de adâncă e prăpastie între marxistul sau comunistul fanatic, zelos a distruge orice urmă a dumnezeirii pe pământ, dărâmând biserici sau ucizând preoți; între ateistul intelectual, gata a căuta și expune așazise dovezi științifice, adeseori inventate sau falsificate, pentru a îngropa pe veci dumnezeirea; între masonul, a cărui religie internațională a omenimii nu este decât un paravan în dosul căruia legile evreești sau cele dirijate din umbră, de fiii lui Iuda, să-și poată realiza scabroase și nefaste planuri de dominație mondială; între filozoful și cugetătorul rătăcit în elucubrațiuni abstracte și în abstracțiuni ireale, pe deoparte, — și între creștinul credincios; între omul tradiției și al realității; între bărbatul de știință adevărat, pentru care sufletul nu este o ficțiune, ci o părticică din sufletul divinității, din manifestarea sau revelația pe pământ a acestei divinități; între omul de desăvârșit echilibru moral, care își aranjează viața zilnică după preceptele evangheliei lui Hristos (Anglia, unde utilizarea Sf. Scripturi se evidențiază în actualitate); sau în fine între fiul gliei dela noi, căruia întâmplarea dela Maglavit îi apare un fenomen egal cu cea a profetului Moisi, când a vorbit cu Dumnezeu pe muntele Horivului.

Două lumi, două mentalități, două concepții. Prăpastie adâncă, peste care nu trece azi nici o punte. Punțile s'au rupt, lumile au rămas izolate.

Dar de curând între aceste două lumi *a pornit războiul.* Cei dintâi au luat ofensiva. Mii de manifestări mărunte, de atitudini, de mici ostilități, până acum nebăgate în seamă, devin toate la un loc o dureroasă certitudine, o fățișă declarație de război. *Alea jacta est!* Suntem în plin război.

Iar dincoace, pe frontul creștin, o anemică defensivă. Forțe risipite....

Și totuși...

II.

Din prăpastia întredeschisă între aceste două lumi, țâșnește un izvor viu, începutul unei alte concepții despre lume și viață. Izvor viu și pururi existent. De veacuri, de când e lumea: *setea după vecinicie.* Ea nu este un apanagiu al sufletului modern veșnic în cercetare, în căutare, în explorări după adevărul ab-

solut. Ea e veşnică ca viaţa, ca acest etern fenomen al revelaţiei divine. Nu spunea *Plato*: „Suflete, nu-ţi uita de viaţa ta eternă“ : Acest cântec despre *patrie eternă a sufletului* a pătruns veacurile. Necontenită căutare: *Michel-Angelo* sfărmându-şi statuile măestre, fiindcă nici una nu corespundea făpturilor neasămănat mai grandioase ale sufletului şi dorului lui de artist, ale setei lui de etern, de desăvârşire. Bătrânul Epietet inspirat de aceeaşi sete de etern, strigă: „Arătaţi-mi un singur suflet omenesc, care să vrea să se pătrundă de înţelepciunea lui Dumnezeu... să dovedească a se face din om Dumnezeu!“ Zorile creştinismului în suflet păgân.

Murit-a Hristos? se întreabă marele *Napoleon*. „Ce prăpastie-i între mizeria mea şi vecinica împărăţie a lui Hristos cel propovăduit în toată lumea. Moartea lui Hristos nu înseamnă oare a trăi în veac?“

Paul Seippel în cartea sa: *Les deux Frances*, zugrăveşte contrastul dintre Franţa creştină şi Franţa liber cugetătoare. Un tabtlou edificator. Foc şi apă, întuneric şi lumină, negaţie şi credinţă. Un contrast ajuns la paroxism. Contrastul acesta, zice *Foerster*, trece prin toată cultura noastră, pătrunde în viaţa familiară. De o parte lume înghenunchiată Dumineca în biserică, la dangătul clopotelor, pe de alta un spirit ca *Nietzsche* strigând: „Sunt cu putinţă toate acestea pentru un jidov răstignit acum 2000 ani?“

Contrastul acestor două lumi este mai violent azi decât oricând.

Şi totuşi, pe deasupra acestui contrast se întinde o punte de unire. *Eterna sete după eternitatate a omenirii*, veşnica tendinţă a sufletului omenesc. a acestei scântei rupte din lumina divină, de a găsi, de a regăsi această lumină, şi de a se împreuna, *de a se reuni cu dumnezeirea, din a cărei suflare şi-a luat existenţa.*

Toţi luptătorii contra „mitului religios“, toţi învătătorii lumei acesteia, cu toate sistemele lor, cu toate încercările lor de mii de ori repetate, dar după mărturisirile lor chiar, neizbutite de a răsturna pe Dumnezeu, de pe tronul Său ceresc, *n'au putut mulţumi această sete fierbinte* a omen mii după Cel care a zis :

„*Ego sum vita*; Eu sunt Celce am fost, sunt şi voi fi.“ Şi Dumnezeu rămâne, şi va avea în veac închinători..,

III.

Noapte sfântă a învierii! Noapte a divinităţii, noapte de Paşti, ce ne aduci?

Amintirea biblicelor întâmplări; când cei ce Te voiau mort, Ţi-a pecetluit mormântul, ca pulbere în mormânt să rămâi, dar Tu Hristoase, ai răsărit din mormânt ca un Dumnezeu, cu moartea pe moarte călcând?

Sau ne aminteşti noapte sfântă: că ura din vremea răstignirii Tale Hristoase pe crucea de pe Golgota domneşte şi azi cum a domnit 2000 de ani? Că urmaşii fanaticilor farisei şi ai cărturarilor vajnici, trăiesc şi azi, şi întocmai ca acum 2000 de ani strigă: „răstigneşte-L!“ şi întocmai ca atunci vreau să Te ucidă şi să Te îngroape şi să facă lumea să Te uite? Că vreau să închidă în mormânt *viaţa*, izvorul vieţii şi al luminii? Că vreau să încapă într'un mormânt „Cel neîncăput;“ *învierea şi viaţa şi odihna.*

Inzadar.

Nici filozofia, nici învăţaţii, nici *„întreg duhul veacului acestuia“* nu vor mulţumi setea de vecinicie, de Dumnezeu, de credinţă a omenirii; înzadar; în războiul zgomotos al vremii, *se ţese pânza Dumnezeirii.* Cum a căutat de 2000 de ani o lume întreagă, aşa şi azi milioane de oameni nu ascultă zgomotul timpului“, ci-şi ridică înfrigurată privirile spre seninul cerurilor, ca să Te caute şi să Te găsească şi să strige străfulgeraţi de lumină: *„Hristos a înviat!“*

Adevărat a înviat!

Preotul I. G. Ludu.

Problema salarizării.

Nu există problemă mai interesantă, mai actuală pentru funcționari în preajma votării budgetului decât problema salarizării.

Congrese peste congrese ale fiecărei categorii discută cu aprindere și votează moțiuni, susținând fiecare nu atât dreptul textelor, ci privilegiul la care fiecare crede că are dreptul.

Românul e de un individualism feroce și cedează numai în favoarea clasei din care face parte, cu condiția ca această clasă, să fie dacă nu mai bine văzută sau mai bine organizată cel puțin mai bine salarizată ca toate celelalte. Magistrații se cred, din cauza marilor interese publice, ce li-se încredințează spre soluționare, ca o clasă privilegiată, care are drept mai mult decât oricare alta la stima și respectul publicului, indiferent dacă îl merită sau nu, dar se mai cred și îndreptățiți la un salariu superior celorlalte clase de salariați. Militarii, de asemenea din cauza rolului important de apărători ai patriei în timp de războiu, se cred superiori celorlalte clase și în timp de pace, pretinzând un salariu superior celorlalte, dar uitând că atunci când țara e amenințată, lupta cea grea nu o duc numai militarii de meserie, ci și poate mai ales — civilii. Inginerii, deasemenea, ei cari au în mână secretele technicei și cari au avut norocul să aibă și sprijinul politic al fraților Brătianu — ingineri și ei, s'au constituit într'o castă închisă, cu privilegii speciale de înaintare și mai ales, cu o scară de salarizare cu trepte mai multe și cu înălțime mai mare. Profesorii, deasemenea se luptă să-și păstreze privilegiul mai întâi modest, dar automat atrăgându-și prin aceasta invidia celorlalte categorii de funcționari. A trebuit să fie sprijiniți de autoritatea politică a d-lui Dr. An-

ghelescu, ca să nu fie şi de rândul acesta opriţi pe loc, în ce priveşte dreptul la gradaţii, legiferat de atâtea ori şi de atâtea ori călcat în picioare.

Când s'au întemeiat tot atâtea cetăţi cu ziduri înconjurătoare şi cu steag propriu, cu greu privilegiaţi pot da ascultare intereselor altor categorii străină de a lor.

Ba încă în interesul aceleaşi clase de salariaţi se creiază grupuri cu interese deosebite, pe care nevoile altor grupuri nu-i interesează decât în măsura, în care interesele acestora nu contrazic pe ale lor. In mişcarea corpului didactic profesorii universitari au făcut opinie separată în cele mai multe ocazii, de asemenea şi corpul didactic primar,

Egoismul ca să întrebuinţez numele cel propriu al individualismului este prea accentuat şi nimeni nu voeşte a renunţa la el, nici măcar pentru a înlesni o reuşită mai sigură a interesului tuturor şi notaţi toţi funcţionarii au totuşi o cauză comună de apărat: asigurarea unei selecţionări cât mai reuşite, a unei înaintări mai sigure şi mai bine organizată şi a unei salarizări cât mai bune pentru posibilitatea unei vieţi cât mai tihnite şi mai lipsite de griji.

Ce să mai vorbim de armonizarea intereselor întregei clase a funcţionarilor cu celelalte categorii sociale, sau de apărarea interesului acestei noţiuni abstracte a comunităţii, a Statului! Sunt puţini funcţionari, cari fără teamă de sancţiuni, nu ar sacrifica în interesul cu mult mai mare statului pentru un meschin interes individual?

Şi cultul bacşişului e cu mult mai răspândit în Dacia nouă decât al oricărei zeităţi din Dacia veche.

O înaltă cultură morală, — prin care să se infiltreze în sufletele tuturor cultul sacrificiului de sine pentru interesul general, ar schimba mentalitatea tuturor şi atunci revendicările claselor nedreptăţite ar avea alt aspect decât al luptei pentru menţinerea prvilegiilor vechi sau crearea în favoarea lor a unor privilegii noi.

Atunci magistraţii dela Inalta Curte de Casaţie cu lefuri de peste 30,000 lei lunar nu ar mai lupta pentru gradaţiile pe loc ale lor, nu ale magistraţilor mai mărunţi şi cari au lefuri insuficiente, pentru a face faţă cerinţelor unei vieţi ceva mai

pretenițoase decât acea a altor categorii de salariați. *Un sistem uniform de salarizare întemeiat pe principiul studiilor făcute și al vechimei în funcțiunei (generalizând principiul creditelor corpului didactic), ar putea să încadreze pe toți funcționarii statului indiferent de felul unei prestații.* Atunci ierarhia artificială a categoriilor de funcționari ar dispare, dând loc unei alte ierarhii, singură justificată și aceea a ierarhiei individuale al persoanei fiecăruia. Atunci magistrații n'ar mai aștepta salutul tuturor celorlalți, numai pentru că fac parte din clasa priveligiată a magistraților, precum nu l'ar mai pretinde, cum fac unii acum, un înalt magistrat, pretinzând salutul unui funcționar dela altă administrație, a primit dela acesta răspunsul că nu e obligat a-l saluta, nefiind șeful său ierarhic, ci ar primi benevol acest semn de stimă, conform prestigiului, pe care și l'a putut cuceri prin activitatea în serviciu și prin raportul civilizat cu semenii săi.

Toți funcționarii, cari își fac pe deplin datoria cerută de ocupația lor, se vor bucura în mod egal de stima celorlalți.

Prestigiul nu va fi impus de sus în jos, prin arbitrariul puterii, ce le stă în mână, ci va fi câștigat fără sforțare și orgoliu, numai prin îndeplinirea datoriei cerută de ocupația sa.

Democratizarea internă a funcțiunilor va avea ca urmare desvoltarea unei conștiinți superioară a demnității și prestigiului de funcționar, care acum nu se găsește nicăeri. Și aceasta schimbare de mentalități ar însemna în acelaș timp un progres al sistemului general și o micșorare a egoismului, care minează orice operă colectivă.

E. M.

Concepții noi ce se impun în medicină și în viață.

Alimentațiune: Post-Vegetarianism.

Intr'un miligram de conținut intestinal au găsit Gibert și Dominici 67,000 microbi la carnivori și numai 2000 la vegetarieni. Prof. Roger a lăsat epuri de experiență să postească 5 zile și pe urmă le-a injectat o doză de colibacili aproape mortală. A constatat surprinzătorul fenomen, că epurii nutriți normal n-au rezistat acestei doze mortale de colobacili, pe când epurii, cari au fost supuși postului de 5 zile au rămas toți în viață.

Ce dovedesc ambele aceste experiențe? Că vegetarianismul scade flora bacteriană și astfel autointoxicațiunile, iar postul de câteva zile mărește forța de rezistență a organismului.

Hamlet eroul celebru al lui Shakespeare spune: Infrânarea poftei de mâncare este școala primară a carmuirii de sine „iară Tolstoi aproape același lucru „Infrânarea la mâncare este prima treaptă spre desăvârșire"

E admirabil pasagiul scris de Sf. Vasile în veacul al 3-lea după H. și de o minunată actualitate acum în postul săptămânii patimilor. care se apropie și merită să-l publicăm în întregime:

„Postul e cel mai bun străjer al sufletului, cel mai sigur tovarăș al corpului, arma vitejilor, întărirea atleților. Alungă spiritele rele îndeamnă la pietate, inspiră modestie, dă curaj în război și te învață să iubești pacea. Dă aripi rugăciunii spre a se înălța la cer. Postul este sprijinul caselor, părintele sănătății, povățuitorul tinerimii, podoaba bătrânilor, plăcutul tovarăș al călătorilor, amicul sigur al soților."

Dr. Adolf Mayer în cartea sa „Hungerkuren, Wunderkuren“ precizează pe baza unor numeroase observaţiuni, că abia când se pierde $^{2}/_{5}$ părţi din greutatea corpului este viaţa în pericol. D-rul Tanner din America a început postul sub sever control medical, avea 71 Kg. la începutul experienţei. După 40 de zile de post a pierdut 15,30 kg. deci încă mai avea destul până a pierde $^{2}/_{5}$ din greutatea sa ceea ce însemnând 28 de Kg. deci numai pierzând încă 13 kg. s'ar fi apropiat pericolul de moarte.

Astfel medicina cunoaşte cazuri de 65 zile de post (celebrul postitor Ricardo Sacco, Dr. Dewey din Maedvile-pensilvania) dar chiar un caz de 75 zile post (primarul din York).

Ca să vedem cât suntem de răsfăţaţi în materie de alimentaţiune, cât suntem de fricoşi când trebue să postim 1—2 zile, cât suntem de copleşiţi de păgubitoare prejudecăţi încă din copilăria noastră vom cita, prezentând un deosebit interes mai ales acum când se comemorează marea noastră regină Camen Sylva, câteva cuvinte din articolul ei: Was ich von der Erziehung denke“ a apărut în revista die Woche-Berlin 1908.

După-ce dă cea mai admirabilă definiţiune ce s'a dat vreodată educaţiunei: „Educaţia e arta de a-ţi restrânge aşa libertatea încât să nu o jigneşti pe a altora „continuă: „Singura cale prin care îl poţi obişnui pe copil la înfrânare este stomacul. Voi fi în veci recunoscătoare mamei mele pentru educaţia spartană pe care mi-a dat-o şi care mi-a devenit o disciplină pentru toată viaţa. Azi întâlnim pretutindeni atâta răsfăţ, încât dacă a-şi spune cum se mânca în casa noastră ar părea deadreptul îngrozitor. Noi nu mâncam nici-odată altceva de mâncare decât lapte, pâine uscată, puţină carne, legume şi compot, dar prăjiturile şi bomboanele nici măcar nu le-am văzut în casa noastră. Mama considera obiceiul de a mânca bomboane drept o slăbiciune. Ultima masă era ora 6 seara şi numai lapte, pâine uscată şi uneori câte un măr. Ne sculam la ora 6 dimineaţa, dar laptele îl luam la 8. Stăteam uneori să mă încârlig de foame, dar ar fi fost o nemai pomenită lipsă de atenţie să nu aşteptăm pe tata şi dacă mârâiam mama ne spunea sever: trebue să vă ştiţi stăpânii“. Seara şi dimineaţa baia rece, somnul pe o saltea tare aşezată pe un pat îngust de chingi. Până la 20 pe ani n'am văzut doctor în ochi şi n'am gustat vre-o doctorie. Bolnavi, doar ne mângăia pe faţă. Zicea: „Nu se sărută,

poţi iubi şi fără să arăţi aceasta prin semne exterioare. Asta-i pur şi simplu obicei rău". O mâncare ce nu ne plăcea, un ou stricat sau mai stătut, un lapte afumat trebuia consumat. Dacă nu-l mâncam azi ni se punea deoparte şi trebuia mâncat mâine. Aşa am ajuns să am o sănătate nemai pomenită, să sufăr fără a mă plânge, să nu ştiu ce înseamnă nici-când nervozitatea „Nu-i numai un articol, un testament pedagogic a marei Regine Elisabeta.

Luaţi aminte!

Dr. M. Suciu-Sibianu.

Şcoala, în slujba orientării profesionale. *)

In secolul al XX mai mult ca ori când, condiţia primordială de existenţă, atât pentru societăţile omeneşti în general, cât şi pentru individ în particular, o formează forţa economică de care dispune.

Toate ţările lumii, indiferent de forma de guvernământ şi spaţiul geografic ce-l ocupă pe planetă, îşi găsesc centrul de gravitate şi echilibrul existenţei în patrimoniul lor economic, în forţa economică de care dispune. Forţa politică, forţa militară, forţa morală, până şi stadiu de civilizaţie al unei ţări, rezidă şi îşi justifică existenţa numai în şi prin forţa economică.

Producţia de bunuri economice, circulaţia şi consumaţia lor, formează pulsul vieţii de stat, iar Bursa, acea instituţie care este o creaţie a timpurilor noastre şi care valorifică aceste bunuri, a ajuns aparatul respirator al noroadelor.

---

*) Conferinţă rostită de D-na Maria Ieremia la Cercul Cultural al Şc. No. 2. Braşov.

Bibliografie.

Emil Durcheim: Educaţie şi Sociologie

I. C. Petrescu: Şcoala şi Viaţa.

I. C. Petrescu: Şcoala activă.

Ştefănescu Goangă: Selecţia capacităţilor şi orientarea profesională.

C. Rădulescu Motru: Vocaţia.

Liviu Rusu: Selecţia copiilor dotaţi.

Iosif Gabrea: Individualizarea învăţământului.

Th. Löwenstein: Orientarea Profesională.

Const. Gh. Lepădatu înv. Brăila „Şcoala şi orientarea profesională" conferinţă publicată în revista „Foaia învăţătorului"

Această realitate a lucrurilor creiază necesităţi de adaptabilitate atât de imperioase, încât acela care refuză să le cunoască se aruncă în vid pregătindu-şi sinuciderea.

O ţară a cărei pături conducătoare nu observă cu toată atenţia evoluţia fenomenelor economice, atât conjuctura vieţii propri cât şi în conjuctura vieţii internaţionale, este o ţară care în mod fatal merge spre prăbuşire, o ţară care va fi strivită în drum de elemente mai puternice decât puterea sa de rezistenţă.

Cel mai important fenomen economic pentru orice ţară îl formează capitolul fabricaţiei sau producţiei de bunuri economice. Este proaspăt încă în amintirea ori cu dumpingul rusesc, care a asvârlit dezechilibru în balanţa pieţii mondiale provocând o criză economică acută în care s'a sbătut omenirea ani dearândul. Interesant de ştiut este însă faptul că bunurile economice ruseşti asvârlite pe piaţa europei, nu erau numai în cantitate inpresionantă ci erau şi de calitate superioară.

Reţin acest amănunt „erau de calitate superioară" Rezultă de aici că producătorul trebue să fie în permanenţă animat de grija ca produsele să fie de bună calitate pentru a putea trece şi prin celelalte operaţiuni economice şi deci să-şi ajungă scopul pentru care au fost produse.

Pentru ca produsele să fie de calitate bună, un rol de căpetenie îl joacă diviziunea muncii şi mai cu seamă pregătirea profesională a producătorului. Producătorul trebue să fie astfel pregătit şi instruit pentru profesiunea lui, în cât repartizat în angrenajul muncii de producţie să fie cu adevărat „Un om la locul lui" Un om la slujba ce i-se cuvine.

Această formulă trebue să se aplice şi producătorului de bunuri intelectuale, precum şi oricărui angajat într'o slujbă indiferent de calitatea şi domeniul slujbei.

Numai astfel principiul diviziunii muncii îşi găseşte o justificare reală.

In consecinţă, ori ce om de conştiinţă, care poartă în suflet sentimentul răspunderii pentru faptele sale, dar mai cu seamă aceia în sarcina cărora cade îndrumarea generaţiilor tinere, au datoria sfântă de a pregăti aceste generaţii în aşa fel, încât atunci când vor intra în hora vieţii să corespundă atât spiritului timpului cât şi rolului ce vor fi obligaţi să-l joace în drama vieţii.

Laboratoriul uriaş în care se făuresc generaţiile de mâine este şcoala. Deci în sarcina şcoalei cade misiunea grea de a pregăti pe fiecare copil în parte aşa fel, ca atunci când va ajunge om să-şi poată ocupa cu toată compatibilitatea locul ce i-se cuvine în societate. Misiunea şcoalei este cu atât mai grea cu cât materialul uman încredinţat educatorului este atât de divers şi atât de deficil.

Impasul în care se găseşte şcoala azi, a fost înţeles de pedagogi şi a căutat fiecare să contribue în măsura puterilor la îndreptarea şi organizerea situaţiei. S'au elaborat o serie destul de vastă de doctrine, planuri şi metode pedagogice, menite să îndrume educaţia tineretului în sensul cerut de realităţi. Astfel pedagogia de azi este profund schimbată faţă de pedagogia trecutului. Pedagogia de azi îşi propune cu tot eroismul să scoată din fiecare element încredinţat şcoalei, maximum de randament educativ, bazându-se pe totalitatea înclinaţiunilor şi aptitudinilor elevului, căutând să le desvolte şi perfecţioneze.

Ideia de pregătire profesională a elevului în conformitate cu aptitudinile sale a început să-şi facă drum în domeniul şcoalei câştigând un loc de cinste. Şcoala s'a pus cu temeinicie în slujba orientării profesionale.

Metodele pe cari le întrebuinţează în acest sens, pe cât sunt de multiple şi de diverse în aparenţă, pe atât de inexorabil converg spre aceiaş unică ţintă.

Principiul de bază ce stă la rădăcina educaţiei în direcţia orientării profesionale, este: Cunoaşterea cât mai adâncă şi cât mai complectă a materialului uman. Cunoaşterea sufletului copilului şi cunoaşterea virtuţilor sale.

Virtuţile primordiale cari trebuesc cunoscute şi protejate de educator sunt trei: Vocaţia, talentul şi totolitatea însuşirilor şi inclinaţiunilor naturale ale copilului, isvorâte din ereditate şi mediu înconjurător şi cari adesea fac parte în mod organic din eul copilului.

Ce este vocaţia?

Această admirabilă însuşire sufletească izvorăşte din adâncurile firii omeneşti, din profunzimile vieţii, din domeniul inponderabilelor.

A fi cu vocaţie, este a fi dăruit de natură în gradul cel mai înalt. Şi cu toate acestea dintre mult dăruiţii, puţin sunt cunoscuţi de oamenii ştiinţei. La nimeni mai bine decât acestora se potrivesc cuvintele evanghelistului: Intre ai lui au fost şi ei nu l-au cunoscut pre dânsul. Sau cuvintele lui Nietzsche, spuse despre sine însuşi: Eu mă nasc pentru ei după ce voi fi mort.

Filozoful Johann Gottlieb Fichte, la începutul veacului trecut, a descris în cuvinte entuziaste vocaţia, ca pe o participare a omului de bună voinţă la desăvârşirea lumei nevăzute a voinţei Divine. „Omul, zice el, nu este un produs al lumii sensibile, şi finalul sau scopul final al existenţei sale nu poate fi atins în această lume. Vocaţia trece peste timp peste spaţiu, şi peste toată sensibilitatea. Omul trebue să aibă cunoştinţă de acea ce este şi acea ce trebuie să fie. Vocaţia lui fiind sublimă trebue ca şi gândirea lui să se ridice peste toate îngrădirile sensibilităţii.

D-nul C. Rădulescu Motru spune despre vocaţie în termeni mai puţini filozofici următoarele: „Vocaţia, este o îndreptare a omului spre o voce care îl chiamă. Dar vocea este aici într'un sens figurat. In nici un caz nu este vorba de vocea unei persoane streine de cel chemat. Este vocea sângelui. a conştiinţei, a onoarei, a strămoşilor, a pământului pe care cineva sa născut etc. În sfârşit este vocea unei existenţe în care intră cu ceva acela care este chemat. Vocaţia aduce întregirea munci individului într'o operă de valoare socială. Munca produsă prin vocaţie este deasupra intereselor egoiste. Vocaţia duce totdeauna la înfăptuirea unui bine social. Militarul, artistul, medicul, profesorul, advocatul, învăţătorul, sau ori care altul, ale căror fapte excepţionale nu se pot justifica în mod obişnuit îşi găsesc justificare în vocaţie. Este simplu profesionist acela care face munca din interes egoist. Este un om de vocaţie acela care găseşte în muncă întregirea sa ideală.

Descoperirea vocaţiei în sufletul copilului este însă un lucru foarte anevoios. Pentru simplul motiv că vocaţia nu este ceva pipăibil ci o energie fluidică pe care nu poţi pune mâna. Care trebue mai mult ghicită. Dealtfel omul de vocaţie, se afirmă şi se realizează singur, în virtutea puterii sale lăuntrice, fără să aibă nevoe de asistenţa lăturalnică şi tutelară a educatorului. Este destul ca acesta, după ce la descoperit, să-l ajute şi să-l îndrume spre chemarea sa.

Grija şi atenţia educatorului trebue să fie îndreptată spre cealaltă puternică însuşire sufletetească a copilului, talentul.

Ce este talentul?

Inbrăcată într'o formă mai puţin lapidară, noţiunea de „talent" însemnează: Insuşirea sufletească, sau facultatea pe care o are cineva de a executa în mod rapid, exact şi artistic un lucru. A fi talentat însemnează a descoperi cu uşurinţă soluţia unei probleme şi tot cu uşurinţă a o pune în practică. Este ceia ce în limbajul popular se numeşte îndemânare.

Această însuşire sau îndemânare nu este întotdeauna înăscută în om, ci ea se primeşte dealungul timpului printr'o îndelungată şi trudnică educaţie. Deci misiunea scoalei respectiv a educatorului tocmai în acest fapt constă. In a pregăti pentru viaţă oameni talentaţi, oameni îndemânatici în toate direcţiile munci sociale.

Prin comparaţie, întrebuinţând un termen fizic, talentul este o energie omenească în stare potenţială pe care educatorul trebue să o deslănţuie şi să o canalizeze. Asemenea energii sunt de două feluri: Energii intelectuule şi energii manuale, sau talente intelectuale şi talente pentru dexterităţi. Şi unele şi altele trebuesc exploatate de educator cu o egală consideraţie fiind-că societatea are deopotrivă nevoie şi de intelectuali şi de oameni bine pregătiţi pentru miile de meserii de toate felurile şi de toate calibrele.

Realizarea unei asemenea educaţii este posibilă prin dibăcia educatorului, prin cunoaşterea aptitudinilor la copii şi desvoltarea lor. Mijloace pentru cunoaşterea individualităţii copilului sunt multe Voi enumera numai patru; cele mai principale: fişa individuală, testele, laboratorul şi atelierul.

Toate însă au valoare numai în măsura în care educatorul ştie să le utilizeze, să le pună în practică cu succes.

Fişa individuală, după cum ia dat definiţia Dl Iosif Gabrea, ar fi registrul sau carnetul individual, în care se notează în mod sistematic, deci organizat, informaţiunile despre o individualitate, dobândite prin diferite metode de cercetare. Intr'adevăr diferite trebue să fie metodele de cercetare fiind că, individualitatea este o realitate complexă, în continuă devenire sub influenţa mai multor factori: de ordin fizic, sufletesc social, ideal, etc. etc.

Se complectează fişa individuală de către educator, prin informaţiuni numeroase privitoare la fiecare copil în parte, în direcţia

factorului „ereditate". Anchete în direcţia factorului „mediu". Experimente şi măsurători asupra constituţiei fizice. Observaţiuni directe asupra diferitelor manifestaţiuni sufleteşti. Operaţiuni statistice pentru coordonarea şi sintetizarea rezultatelor, etc. etc.

Iată deci că nu este un lucru tocmai uşor să utilizezi acest instrument pedagogic pentru cunoaşterea copilului. Se cere din partea educatorului sforţări grele, dar mai cu seamă conştiinciozitate şi obiectivitate în toate împrejurările. Numai astfel fişa individuală poate deveni utilă.

Metoda cea mai rodnică în cunoaşterea individualităţii este însă observarea directă a copilului în diferitele lui manifestări sufleteşti şi atitudini. Contactul sufletesc direct şi permanent între educator şi elev. Educatorul trebue să înveţe a citi în sufletul copilului ca într'o carte deschisă, înregistrând toate particularităţile sufleteşti observate la copii, toate însuşirile şi inclinaţiunile. Observarea aceasta trebue exercitată timp îndelungat, ani dearândul, prinzând pe copil în atitudini cât mai multe şi cât mai variate. Numai astfel poate fi posibilă o sintetizare verosimilă a notărilor. Caracterizarea individualităţii copilului şi aplicarea diagnosticului sufletesc.

Pentru aceasta educatorului îi trebue lui însuşi o cultură serioasă, răbdare, perseverenţă şi obiectivitate deplină, ferindu-se de ori ce păreri sau credinţe personale, cari nu pot fi decât subiective şi deci pot uşor denatura adevărul.

Funcţiunile şi atitudinile sufleteşti cari trebuesc observate, sunt cele indicate de întrebările din fişa pedagogică.

Asemenea funcţii şi atitudini pot fi provocate sau spontane. Se înţelege că trebue observate şi unele şi altele. Mai preţioase sunt însă cele spontane, întrucât prin calitatea lor ele desvălue însuşiri mai adânci ale individualităţii. De regulă este bine să se procedeze aşa fel încât copilul să nu ştie că este observat, pentru a evita ori ce intenţie din partea lui, de a voii să-şi modifice manifestările şi atitudinile.

Utilitatea unei fişe pedagogice corect întocmită, este de mare folos pentru pregătirea profesională a copilului şi aceasta pentru motivul că poţi descoperi prin acest instrument pedagogic, înclinaţiunile naturale ale copilului, şi-l poţi îndrepta pe drumul vieţii spre care se simte atras.

Fişa individuală însă nu este suficientă pentru a descoperi toate virtuţile ce zac în copil. Ea are o putere egală cu puterea

de observaţie a educatorului, Iar când aceasta lipseşte şi eficacitatea fişei pedagogice este nulă. Se poate întâmpla şi mai rău şi anume: Educatorul să observe şi să înregistreze greşit anumite atitudini. Atunci fişa poate deveni deadreptul vătămătoare, fiindcă poţi forţa pe copil să apuce un drum greşit. Deaceia pentru descoperirea individualităţii, colaborează şi alte metode şi instrumente pedagogice cari aduc fiecare partea lor de contribuţie în marea operă pe care o întreprinde educatorul.

Astfel alături de fişa pedagogică, colaborează pentru descoperirea însuşirilor sufleteşti, testele. Iar pentru descoperirea însuşirilor manuale atelierul, laboratoriul, câmpul de experienţă, etc. etc.

Nu cred că există astăzi educator de profesie care să ignore noţiunea de „test“ şi nici mecanismul de funcţionare. Deaceia nu voi insista prea mult asupra acestui capitol ci numai în măsura în care este necesar pentru lămurirea subiectului.

Cu ajutorul testelor putem măsura puterea virtuţilor sufleteşti la copil. Putem măsura inteligenţa, memoria, atenţia, imaginaţia şi toate celelalte funcţiuni psihice.

Această posibilitate de a cunoaşte existenţa şi calitatea funcţiunilor sufleteşti la copil are o consecinţă fericită, care ajută într'un grad remarcabil la îndrumarea profesională şi anume:

In primul rând avem posibilitatea să selecţionăm în mare, materialul uman în bun şi mediocru. Putem distinge şi împărţi copii încredinţaţi educaţiei noastre în categorii distincte, de copii: excepţional dotaţi de natură cu însuştri alese, copii dotaţi normal şi copii nedotaţi sau subnormali.

Odată ce am isbutit să realizăm această selecţie, munca educatorului este simţitor uşurată.

Copiii excepţional dotaţi îi vom împinge cu toată puterea pe drumul lor. Le vom da o educaţie temeinică, ştiinţifică şi socială şi vom creia din ei intelectualii de mâine, cari vor ocupa funcţiile de răspunde şi conducere în stat.

Copii normal dotaţi fiind cei mai numeroşi, desigur că ei vor forma obiectul muncii principale a educatorului. Acestora le va trebui o nouă selecţie, aplicând de data aceasta şi instrumentele pedagogice pentru descoperirea inclinaţiunilor manuale. Pe cei mai inteligenţi dintre ei şi cari totuşi se simt atraşi de studiu, îi vom îndrepta spre drumul cărţii. Pe ceilalţi îi vom supune diferitelor

încercări în ateliere sau câmpul de experiență agricol, pentru a vedea care încotro își arată inclinația și spre ce muncă se simte atras.

Dupăce vom isbuti să realizăm și această nouă selecție, concluzia se impune dela sine: Vom lăsa pe fiecare să muncească în direcția inclinațiunilor asistându-i în tot momentul și căutând să le dăm o educație profesională cât mai temeinică.

Pe cei subnormal dotați, deasemenea vom căuta ca în limita posibilităților să-i facem buni cetățeni și oameni cinstiți, încredințându-le și lor câte o ocupație pentru măsura puterii și înțelegerii lor.

In timpul când vom supune însă pe copii la diferite încercări prin ateliere, laboratorii sau câmp de experiență, este bine să se țină seama nu numai de inclinațiunile eventuale ce le-ar dovedi copii arătând o pricepere oare care pentru o meserie sau alta. Aceste fapte pot fi părelnice. Trebue să se țină seama și de dorința copilului. Trebuesc întrebați dacă simt plăcere muncind în cutare sau cutare direcție.

In acest scop metoda chestionarelor ne poate fi de mare folos.

S'au întocmit diferite chestionare, toate având avantajul că dau examinatorului un cerc mai larg de informații, îndeosebi asupra cauzelor cari determină pe un individ să prefere o profesiune sau alta. Reproduc câteva puncte din chestionarul întocmit de E. Stern și experimentat la Hamburg, chestionar care e mai complect decât altele și evident mai folositor. Ce profesiune are tatăl tău?

2) Are o prăvălie proprie, un atelier sau are altă slujbă.
3) I-ai ajutat vre-odată tatălui tău la lucru?
4. Cum ai făcut?
5. Ce vrei să te faci?
6. Cum ți-a venit acest gând?
7. Te-a sfătuit cineva?
8. De când te-ai hotărît pentru această profesiune?
9. Știi ce fel de muncă cere această profesiune?
10. Ai fost vre-odată într'un atelier, magazin etc.?
La ce profesiuni te-ai mai gândit? etc. etc.

Tot pentru aflarea dorinţelor copiilor, cu privire la profesiunea preferată, se mai recomandă şi interogarea acestora, după un plan stabilit mai dinainte. Fontegne a întocmit un plan general de întrebări după cari ar fi bine să decurgă convorbirea dintre examinator şi elev,

Din acest plan redau deasemenea câteva puncte:

1. Ce profesiune doresc părinţii să îmbrăţişeze copilul lor?
2. Ce materii de învăţământ preferă copilul?
3. Ce materii nu-i plac?
4. Ii place să rezolve probleme?
5. Ce urmăreşte în rezolvarea lor?
6. Ii place să se joace?
7. Care-i sunt jocurile preferate?
8. Care lectură îl interesează mai mult? etc. etc.

Chestionarele şi interogarea copiilor, pentru a afla dorinţele lor profesionale, se face mai cu succes în şcoală decât în cabinetele de orientare sau selecţiune profesională, din cauza raporturilor mai strânse între educator şi elev. Numai în şcoală se pot face observări mai patrunzătoare prin care examinatorul să se poată convinge şi să poată face deosebirea între ceia ce este adevăratul gust şi adevăratul talent al unui copil şi între dorinţele lui, pe cari şi le arată prin răspunsurile pe cari le dă întrebărilor din chestionar, sau cele puse de examinator în convorbire.

Toate cele spuse până acum, sunt generalităţi pedagogice, valabile oriunde şi oricând. In cele vorbite până acum, m'am păstrat pe un plan pur teoretic. Aşa zicând am schiţat grosomodo principiul selecţiei şi al orientării profesionale.

Atâta însă nu este destul. 100 de cărţi pedagogice de cea mai bună calitate, scrise de pedagogii cei mai eminenţi, nu plătesc un ban dacă stau închise în bibliotecă, sau dacă sunt citite nu sunt şi aplicate.

De aceia consider că este necesar să cobor în realitatea lucrurilor, în domeniul realizărilor practice.

Cari sunt aceste realizări practice şi cum se înfăţişează ele pentru ţara noastră?

Ori cât mi-ar fi de penibil, trebue să constat un adevăr destul de dramatic. Ţara noastră abia se găseşte la începutul

realizărilor practice în direcţia orientării profesionale. Cele câteva laboratorii de selecţie şi instituţii de pshihologie şi pedagogie experimentală, sunt într'adevăr numai un biet mizerabil început.

Şcoala primară a rămas tot pe făgaşul învăţământului teoretic, iar în învăţământul secundar putem număra pe degete cele câteva şcoli de meserii şi de specialităţi tehnice.

Imediat după războiu, o politică nenorocită a împins tineretul spre şcoli secundare, licee şi gimnazii etc., cari au răsărit ca ciupercile după ploaie, în toate oraşele, dela cel mai neînsemnat târguşor de provincie până la capitala ţării.

Consecinţele acestei politici şcolare lipsită de prevedere, se dovedesc astăzi a fi dezastruoase.

Miile de şcoli secundare, precum şi cele patru universităţi a asvârlit pe piaţă un număr impresionant de diplomaţi şi titraţi, cari nu mai pot fi absorbiţi de necesităţile biroucratice şi administrative ale ţării, cari şi aşa gem de prea mult personal. Astfel aceşti desrădăcinaţi ai vieţii, îngroaşe numărul şomerilor intelectuali. Intră cu şi fără conpetinţă în jungla politică, scoborând arta de a guverna, la epitetul de „meserie“ de multeori reprobabilă. Contribuind cu toate puterile la mărirea atmosferei de haos ce domneşte în această disciplină ştiinţifică.

Şcoli secundare avem slavă Domnului câtă frunză şi iarbă, în schimb ne lipsesc şcolile de cari avem nevoie cu adevărat.

In ţara noastră avem deabia două academii agricole, două academii de înalte studii industriale şi comerciale, două politehnice, două şcoli de conductori tehnici, trei şcoli superioare de arte şi meserii, câteva şcoli inferioare de arte şi meserii, câteva şcoli profesionale şi deloc şcoli speciale pentru studiul textilelor.

Dar chiar şi absolvenţii şcolilor de mai sus, în loc să-şi exercite profesiunea învăţată îşi petrec viaţa prin arhive, percepţii şi ghişeuri poştale, în timp ce atelierele şi laboratoriile industriale, regiunile miniere, fabricele din toată ţara şi marile instituţii industriale şi comerciale, sunt invadate de maeştrii şi specialişti străini, aduşi de cele patru vânturi de prin toate ţările lumii, Dar cărora nu le este ruşine să muncească cu dalta şi cu ciocanul, cari nu se sfiesc să se murdărească de uleiuri şi benzină şi nici să-şi ardă mânile cu acizi şi alte combinaţii chimice.

Răul este prea profund pentru a fi tămăduit cu una cu două. Şi conştiinţa şi idealismul dascălilor nu este suficient pentru a răsturna lumea şi îndrepta lucrurile, dacă nu sunt ajutaţi în misiunea lor şi de forţa materială atât de necesară. Această situaţie dezastruoasă nu se poate îndrepta cu un buget alcătuit din expediente şi dificite şi nici cu promisiuni şi cuvinte de încurajare.

Se impune un sacrificiu dureros dar necesar, ca o operaţie grea.

Invăţătorii şi-au înţeles partea lor de contribuţie la acest sacrificiu şi şi-au luat cu tot eroismul crucea în spate.

S'au creat şcoli supra primare, înzestrate cu tot felul de ateliere: de tâmplărie, rotărie, croitorie, pantofărie, lingerie, menaj etc. unde elevii, după cultura generală dobândită în cele patru clase primare, vin să-şi exercite o meserie sau alta, în conformitate cu inclinaţiunile lor. Acolo unde nu sau putut crea asemenea şcoli, din motive pecuniare, din toată sărăcia s'a adăogat la cursurile supraprimare, câte o secţie de specialitate fie industrială, fie comercială.

S'au creiat căminuri de ucenici. Iar în şcoala primară propriu zisă, a început să se pună mai mult temei pe cunoaşterea copilului şi orientarea profesională. Pretutindeni învăţătorii muncesc cu tot devotamentul, deşi sunt retribuiţi mizerabil, cu un salariu adeseori sub minimum de existenţă.

Asta însă nu este destul. In condiţiunile grele în care ne sbatem, munca Invăţătorului, ori cât ar fi de conştiincioasă, nu poate da decât roade slabe dacă nu va veni un serios şi puternic ajutor din partea statului în cele materiale.

Invăţământul primar, fiind cel mai important pentru promovarea intereselor ţării, trebue refăcut din temelie. Trebue împărtit în două etape absolut distincte. Şcoala primară propriu zisă (patru clase) unde să se realizeze primul deziderat al pedagogiei „Individualizarea învăţământului" sau cunoaşterea copilului şi cursul supraprimar, unde să se realizeze celălalt deziderat „Orientarea profesională".

Pentru întreg cursul supraprimar trebue să se creeze şcoli speciale după doctrina regionalismului educativ. In regiuni agricole, şcoli agricole în regiuni industriale, şcoli industriale, în

regiuni miniere, şcoli miniere şi aşa mai departe. Aceste şcoli trebue să fie prevăzute pe lângă secţia de studii, cu atelierele de tot felul. Iar programa analitică să fie similară cu cea a şcolilor de arte şi meserii pentru băeţi şi şcolile profesionale pentru fete.

Nici un elev care nu este apt pentru a intra în şcolile secundare nu trebue asvârlit în viaţă la voia întâmplării. Toţi trebue să trecă prin purgatoriul unor asemenea şcoli supraprimare, unde vor dobândi fiecare o meserie conform inclinaţiunilor ce le are.

Acest lucru nu este irealizabil. Cred că dacă s'ar crea în fiecare oraş numai două şcoli supraprimare ca cele de mai sus, ar fi suficient să strângă o mare majoritate a elevilor de curs supraprimar. Iar în fiecare judeţ măcar trei şcoli cu pronunţat caracter agricol, aşezate în comunele mai fruntaşe.

Dar nici aceasta nu este destul.

Toţi elevii după ce au trecut printr'un asemenea curs supraprimar trebuesc luaţi de stat sub îngrijire directă. Cei cari au dovedit însuşiri deosebite şi talent în meseria lor, trebuesc plasaţi în şcoli superioare speciale, iar cei mai puţin talentaţi trebuesc plasaţi în fabrici şi instituţii industriale şi comerciale fie de mare fie de mică anvergură.

Nu trebuesc lăsaţi la voia întâmplării şi nici să se îndeletnicească cu altă ocupaţie decât aceia pentru care au fost pregătiţi.

Tâmplarul la tâmplărie, fierarul la fierărie şi perceptorul la percepţie.

In felul acesta pe lângă că s'ar realiza dezideratul: „Fiecare om la locul ce i se cuvine“ am scăpa şi de o parte din străini, cari fac ceafă şi bârghie sugând din măduva noastră.

Braşov, la 28 Noemvrie 1935.

Maria Ieremia.
înv..

Gânduri Sănătoase.

de **Dr. M Suciu-Sibianu.**

Dacă m'ar întreba cineva, unul dintre cei mulți, cari susțin, că nu au vreme să se ocupe cu cele sufletești: „N-ai putea D-ta să-mi rezumi, ca de ex. la o piesă de treatru ideia principală a Sfintei Scripturi, în două cuvinte, căci parcă simt și eu o mustrare de conștiință, că nu știu ce înseamnă creștinismul adevărat, dar, ca să încep eu acuma să studiez Biblia sau ca să merg la biserică n'am vreme și nu pot. Ideia renașterii trupești și sufletești mă atrage bineînțeles și pe mine deși am rămas departe de preocupațiunile sufletești înalte și mi-am văzut până acum numai de afaceri. Dar îmi trebue scurt tocmai ca la afacerile mele în 2 cuvinte cuprins întreg adevărul fără nici o vorbă sau prelegere lungă. Ce am răspunde? Un răspuns trebue să avem și pentru acești oameni, pe cari îi întâlnim la tot pasul, sunt mai mulți decât *credem* și dacă ar fi *să-i* cuprind mai exact în cifre aș crede, că formează un proce t de 90%, încă azi la noi, oamenii, cari necitind Sf. Scriptură nu-și acomodează viața după principiile dumnezeești din cartea sfântă. Care ar fi răspunsul? Să le răspunzi după cum a răspuns Mântuitorul tânărului bogat": *„Dacă vrei să fi desăvârșit, dute de vinde ce ai, dă la săraci, apoi vin-o și urmează-mă"*, ne-ar râde desigur în față căci ne-ar răspunde nici desăvârșit nu vreau să fiu, nici călugăr nu vreau să mă fac.

Dacă i-am răspunde cu admirabila definițiune ce o dă un modern filozof de origină indiană de care se vorbește mult azi **Krisnamurti:** *„Adevărul este echilibrul perfect între rațiune, voință și sentiment"* caută acest adevăr în toate faptele tale, ți-ar

răspunde desigur,: „Nu-mi da D-ta filozofie aşa de înaltă. Decât să umblu mereu după acest echilibru, mi-ar fi mai uşor să citesc Biblia întreagă, dar ţiam spus odată n-am timp nici de meditaţiuni adânci, nici de lecturi lungi".

Degeaba i-ai spune acestui om de arma fermecătoare a creştinului bun, rugăciunea că ţi-ar răspunde: *Eu nu ştiu să mă rog.* Ştiu să-mi fac câteva cruci să-mi dea Dumnezeu noroc în afaceri şi atât. Nu termini cu El cu una cu două cu un răspuns tocmai fiind-că vreai să dai o mână de ajutor aproapelui tău totuşi se impune; Iată ce ia-i raspunde: Uite legea esenţa Bibliei pentru tine pe înţelesul tău în 2 cuvinte: *bunătatea sufletului pentru alţii, severitatea faţă de tine însuţi.* Aceasta e suprema lege pentru suflet, după cum ţi-aşi putea rezuma toată igiena, toată ştiinţa de păstrarea sănătăţii corpului deasemenea în 2 cuvinte mişcarea'n aer liber. Să mă explic.

Cea mai generală armă, cea mai de preţ calitate a sufletului este incontestabil bunătatea. După mine acest cuvânt chiar ar trebui să înlocuiască în traducerile noastre din Sf. Scriptură cuvântul dragoste, pe care îl găsim de nenumerate ori în celebrele epistole ale apostolului Pavel. Cuvântul de dragoste prea a ajuns vulgar întrebuinţându-se şi în toate cântecele de mahala şi poate da însă la neânţelegeri. Prin bunătatea sufletului asiguri pacea căsniciei, desarmezi duşmanii tăi, îţi asiguri credinţa servitorilor tăi, eşti ferit de ofense, jigniri conflicte, discuţii pătimaşe, nu vei şti ce înseamnă durerea şi neplăcerile proceselor, divorţurilor, răzbunătorilor, şi dacă te uiţi în jur să vezi câte accidente, câte nenorociri, desamăgiri, mustrări de conştiinţă, crime chiar, sau produs prin flacăra primei mânii, tu care eşti bun şi în consecinţă nu te superi nici-odată, erţi în totdeauna şi imediat ori-ce nedreptate ori-ce ofensă. Vei fi scutit de toate aceste nenorociri cu atât mai dese cu cât e omul mai rău. *Dacă vrei să exagerezi ceva să exagerezi bunătatea* spune un apostol francez al bunătăţii sufleteşti, iară Mahatma Gandhi marele conducător al indienilor, care folosindu-se numai de armele bunătăţii şi totuşi a dat şi va da încă atât de furcă guvernului englez, de sub asuprirea căruia vrea să-şi salveze pe conaţionalii săi spune: „Dacă prin armele bunătăţii n'ai învins înseamnă că n'ai iubit destul, n'ai fost destul de bun. Acelaşi principiu îl exprimă şi

frumoasa traducere a poetului nostru George Coşbuc din filozofia sanscrită:

Mânia'n oamenii cei buni se naşte moartă, se topeşte,
In cei cuminţi un ceas trăeşte,
Trei ani în proştii cei de gloată,
Eară'n mişei viaţa toată.

Dacă alături de aceasta bunătate faţă de toţi cu cari vii în contact în decursul vieţii tale mai eşti şi sever faţă de tine însuţi adecă eşti înfrânat, cumpătat, îţi refuzi tocmai atunci d. ex. plăcerea unei mâncări bune, când ai mai mare poftă de ea, te ştii pedepsii sever pe tine pentru ori-ce greşeală, pentru care pe altul l-ai ierta în baza principiului de mai sus, nu-ţi erţi nici cea mai mică întârziere dela serviciul tău, ai ore fixe de culcare şi sculare fără nici-o trândăvire de prisos în pat — toată viaţa şi activitatea ta se desfăşoară — conform unui program exact şi sever, poţi fii sigur, că fără să cunoşti o să citeşti Biblie eşti foarte aproape de ea.

Nu uita deci cele 2 legi în care se rezumă aşa zicând toată igiena fizică şi toată Evanghelia lui Christos.

Mişcare'n aer liber pentru corp şi bunătate pentru suflet.

Botezul aerului.

De patru ore urmăream, cu ochii pironiți în sus, jocul fantastic al aparatelor de zbor. Par'că mă încinsese cineva cu pleazna biciului peste ceafă, așa mă săgeta durerea prin coardele gâtului. Totuș privirile nesăturate înbrățișa cu lăcomie încă și încă nebunia din văzduh.

Meetingul își depășise cu mult programul stabilit. Piloții se întreceau, care mai de care, să arăte miilor de spectatori, năzdrăvăniile lor. Comandantul flotilei, un bătrânel simpatic, cu obrajii prăjiți de vreme și cu inima bună ca o gogoașe caldă, închidea ochii la exchibițiile piloților, găsindu-și totdeauna ceva de explicat vreunui curios din anturajul său. Numai câteodată se făcea mic cât o ghindă, când vreun zburător întrecea orice măsură de prevedere și se hazarda în câte un răsturniș năprasnic, de tăia respirația celor de jos. Dupăce aparatul smucit din cădere era sorbit de înălțimi, ca de o ventuză lacomă, colonelul se ridica în toată plenitudinea siluetei sale, împrumuta feții o furie de circumstanță și se întorcea spre ajutorul său, pronunțând răspicat, să fie auzit cât mai de departe.

— Nigomirene ia notă ! 5 zile de arest sever pentru locotenentul Cristea.

Se întorcea apoi așteptând intervenția de iertare. Și într'adevăr nu se înșela. Câte trei patru entuziaști săreau aprinși la față.

— Domnule colonel !.. A fost superb, zău așa... păcat să fie pedepsită o asemenea temeritate.

— Domnule Colonel ! Este un as... face cinste aviației noastre etc.

Un zâmbet lăuntric, abia perceptibil la suprafață, bomba pieptul colonelului. Arunca o privire semnificativă ajutorului, care de fapt ținea în mână un bloc-notes absolut imaculat și imediat tot jurul era numai bună dispoziție și entuziasm.

Au fost lansări cu parașuta; s'a executat toată gama de acrobații, în formație și individual; roata morții; zboruri pe spate; atac de balonașe; însfârșit tot ce poate plăsmui mintea aprinsă a unor piloți agitați de neastâmpăr.

Numai Petruș Dinișoara, un plutonier, pilot de mare nădejde, care în jongleriile aeriene își împingea curajul până la inconștiență, se plimba dela hangar la hangar ca un dulău întărâtat. Fusese omis din programul meetingului, din cauza unei trăsnăi săvârșită în ajun. Acrobațiile fraților săi întru zbor, îi aprindea sângele, dându-i contracții dureroase de inimă. Aplauzele mulțimei parcă îi pălmuiau obrajii. Se întorcea spre marea de capete, cu fulgere în priviri și-i îngloba pe toți într'o înjurătură, care țâșnea printre dinți numai monosilabic. — Asta e figură de aplaudat găgăuților? — țipa în el mânia — v'aș arăta eu vouă de ați fugi după aerodrom, ținându-vă pantalonii cu amândouă mâinile.

Căpitanul Glodeanu, comandantul excadrilei, înregistra îngrijorat agitația și neastâmpărul lui Dinișoara. Îl iubea din toată inima, ca pe un pilot excelent ce era și fusese și el sincer îndurerat când a auzit de pedeapsa subalternului său. Îl observa atent cum da târcoale hangarelor și de frică să nu facă vreo faptă necugetată, îl chemă la el.

— Ascultă Petruș! Ce este cu tine? — îl admonestă cu seriozitate prefăcută. — Ce te frământă de ești așa furios?

— Nimic D-le Căpitan — răspunse, cu un nod de plâns în gât, Dinișoara privind la umărul șefului său. — Aș vrea să zbor.

— Cum ai vrea să zbori? ce vorbă e asta? știi bine că D-l Colonel e supărat pe tine!

N'are dreptate D-le Căpitan, am făcut cinci tururi de vrie mai mult. asta nu este un motiv serios să...

— Petruș! — îi taie vorba căpitanul, luând o poză de superior — Nu-ți permit să discuți cu mine ordinele D-lui Colonel!

— Am înțeles.

Căpitanul îi întoarse spatele. Dinișoara își târâ pașii până la o bancă din fața hangarului și se așeză istovit.

Programul era pe sfârșite.

Căpitanul Glodeanu își apăsa cu mâinile pieptul, în care clocotea o depresiune amară. Il durea că a trebuit să fie aspru cu el și tocmai își făgăduia să compenseze într'un chip oarecare această asprime, când, o voce ascuțită ca o lance îl izbi mișelește pela spate.

— Salve Glodene !

— Salve Culca ! — răspunse acesta, întinzând mâna unui căpitan, înalt cât un plop, subțire ca o trestie și negricios ca o chivuță.

— Iți prezint pe prietenul meu — Locotenent medic Argintaru.

In fața căpitanului Glodeanu, se încovoie într'un salut curtenitor, o namilă de locotenent, de să fi spart pietri de moară pe pieptul lui.

— Locotenent medic Argintarul.

— Căpitan aviator Glodeanu.

— ?...

— ?...

— Fain meeting — respiră ușurat locotenentul Argintaru bucuros că a găsit formula să iasă din tăcere.

— Mda... răspunse căp. Glodeanu.

— Măi Glodene ! interveni căp. Culca — fă-mi un serviciu.

— ?...

— Mișu vrea să primească botezul aerului, fă-mi plăcerea și zboară-l. Eu nu mai am nici un avion liber; tu ai văd două S. E. Turi cari stau de pomană.

— De !.. E cam greu ! — strâmbă buzele căp. Glodeanu — Știi bine că tata Trifan nu prea admite glume.

— Programul este pe sfârșite, un avion în plus înălțat în văzduh, scapă ușor neobservat — insistă căp. Culca.

— V'așî fi recunoscător — își opinti glasul loc. Argintaru zâmbind unsuros.

Zâmbetul acesta stârni furia căp' Glodeanu. Prea i-se părea un zâmbet milog lipsit de sinceritate. Intr'o clipă îi încolți

în gând un plan diabolic. Răsuci privirile spre hangar şi chemă scurt.

— Dinişoara !

— Ordonaţi ! Sări în picioare amărâtul pilot dând fuga să se proţăpească în faţa superiorului, cu mâna svâcnind arc în salutul reglementar.

— Imbracă pe d-l locotenent, ia S. E. T.-ul meu şi fă-i un zbor de plăcere. Două tururi de pistă şi cobori, ai înţeles ?

— Inţeles !

Dinişoara porni spre hangar alături de loct. Argintaru. In pieptul său duduia surd năvala sângelui, ca fierberea vulcanului înainte de erupţie. Era hotărât ! Inchisoarea sau moartea nu-l înspăimânta. Pentru el era un preţ ieftin cu ajutorul căruia voia să-şi răscumpere afrontul suferit.

Locotenentul Argintaru, departe de a bănui gândurile drăceşti ale pilotului său, se lăsa cu bună voie îmbrăcat şi iniţiat în felul cum va trebui să stea liniştit în carlingă. Era ca mielul care nu ştie că în dosul mângăierilor se ascunde cuţitul.

Căpitanul Glodeanu nu putea bănui proporţiile acestei glume. Nu-l credea pe Dinişoara atât de întărâtat. Numai când îl văzu pe acesta încingând în jurul locotenentului Argintaru, centura care îl fixa în carligă, simţi în el un strigăt de alarmă. Avu o clipă de ezitare. Il bătea gândurile să-l oprească, să pună alt pilot. Până să se hotărască îşi dădu seama că este prea târziu.

Motorul, tras în plin, urla ca un balaur. Smucit dela pământ, se avântă ca un bolid într'un suiş fulgerător, răsucindu-se felin într'un depar, de-l făcu pe căp. Glodeanu să înghită odată în sec.

O clipă de linişte.

Avionul se învârtea în spirale deasupra aerodromului să câştige înălţime. Deodată se întoarse cu botul spre mulţime şi pică la verticală. Venea vâjâind, cum porneşte mugind tunetul, pentru a sfârşi într'o trosnitură înfricoşătoare. Cu motorul în plin, la doi metri deasupra mulţimii, ţâşni în sus ca din gura unui aruncător de mine, aşternând pe spectatori cu faţa la pă-

mânt, măturând pietrişul pistei, smulgând pălăriile din capete şi recoltând strigăte de groază.

Două cucoane au leşinat.

Colonelul simţi cum i-se înmulţiau cutele verticale de pe frunte, iar gogoaşa caldă se transformase într'un proectil de granată V. B.

— Cine este dobitocul ăsta? — se răsti cu mânie către ajutor —.

— ? . . . — Dădu din umeri maiorul Nigomireanu, uitându-se pe program —.

căpitanul Glodeanu, cu respiraţia grea, rostea cuvinte fără şir.

— Uite idiotu D-le . . . uite idiotu Do . . .

Nu sfârşi vorba. Un prăvăliş pe o coastă, cu învârtitură în bot şi revenire la picaj vertical înpietri lumea. Avionul venea ca o cometă, cu intenţia vădită de a se înfige în mulţime.

Un moment de panică. Deodată lumea ameninţată, cedând instinctului de conservare, o rupse la fugă care încotro, ciocnindu-se unii de alţii, călcându-se în picioare.

A fost numai un moment. Până să se trezească din spaimă, avionul mic cât o vrabie, plutea la înălţimi ameţitoare.

Căpitanul Culca îşi redusese tot vocabularul la două cuvinte, pe cari le rostea bâlbâind.

— Cedează planurile . . . cedează planurile . .

Totatunci, porni din pieptul miilor de spectatori, un „uraa" formidabil, de părea că se ia la întrecere cu glasul renumitelor tunuri „Skoda". Aplauzele intrase în faza delirului.

Colonelul nedumerit nu ştia dacă trebue să fie supărat foc, sau numai supărat.

Deodată se răspândi o tăcere de moarte. Numai respiraţii pripite se amestecau cu susurul unui zumzet îndepărtat.

Avionul intrase în vrie. Se învârtea dela stânga spre dreapta ca o oaie capie. Una două . . cinci . . . douăsprezece învârtituri. Nu mai avea mult până să facă fântână în pământ, când, brusc se înteţi urletul motorului. Făcu o mişcare graţioasă din aripi ; fiă deasupra aerodromului şi alunecă pe iarbă ca un gugăl aruncat pe arena de popice.

Cine a mai putut să țină zăgaz mulțimii ?. Cine a putut să înpiedice purtarea în triumf a pilotului Dinișoara ?.

Numai locotenentul Argintaru a fost scos cu greu, de către cei doi căpitani, din fundul carlingei, unde zăcea ca un bolovan.

Colonelul aruncă o privire maiorului Nigomireanu.

— Vox populi vox Dei — răspunse ucesta, plecându-și a mirare capul pe umărul stâng.

Din această întâmplare, căp. Glodeanu s'a ales cu două zile de arest sever, intrate în amnistie. Pilotul Dinișoara cu 5 zile de închisoare executate efectiv, iar loct. Argintaru cu . . . botezul aerului.

Nae Ieremia Preşmereanul

Prima decepție *)

Ori ce faci, fă cu băgare de seamă
și gândește-te la sfârșit.
(Gesta Romanorum, C. 103).

— Călimănești băi! — răsună lapidar vocea șefului de tren dela personalul 2004 de pe linia Sibiu—Piatra-Olt.

Lumea înghesuită prin compartimente și culuare își adună geamantanele și pachetele multe la număr, înghesuite cu costume și articole de modă cumpărate cu precauțiunea omului ce-și risipește fără rezervă economiile de pe un an întreg pentru o lună de vilegiatură. Hamalii, destinați pentru serviciul „haltei“ de sezon, fiind puțini față de enormitatea bagajelor ce-i așteptau, nu se îmbulzeau la ajutor. Suma câștigurilor lor se dubla, regulat, peste așteptări.

O duduie oacheșe destul de bronzată la față de soare și care tot timpul călătoriei a sărit și umblat de colo-colo ca o căprioară, examinează situația pe fereastra vagonului și apoi se adresează către un domn cu barbă și vestă închisă până sub bărbie:

— Papa! n'avem nici o șansă să punem mâna pe un hamal, pentru moment. Să așteptăm până vor trece Oltul și se vor întoarce înapoi să ne care bagajele, în prima sau a treia serie, n'are rost. N'avem așa mult și apoi nu e greu. Ia, tu, cele două geamantane de nuele și eu le iau pe cele de piele și am terminat cu așteptarea, cu plictiseala asta.

S'a făcut. Părintele se execută fără nici un protest și o ia pe potecuță, după fiică-sa, către podul mobil de peste Olt.

---

*) Din volumul de schițe ce va apare.

Cei vre-o cincizeci de metri îl obosise pe „papa“ şi acum se aşează pe unul din cele două coşuri ce le cărase, ştergându-şi cu batista, larg desfăcută, năduşeala. Fata îl asigură că odată ajunşi la hotel nu vor pierde timp, ci vor face o baie, în Olt, chiar înainte de a lua masa.

Ora 12. Cercetase câteva vile unde n'au găsit camere. La hotelul Statului, camerele au fost ocupate cu anticipaţie de către funcţionarii, cu aviz, suferinzi de ficat şi rinichi. La vila „Themis“, pe care le-o recomandase un cunoscut, camerele erau toate ocupate de protejaţii zeiţei justiţiei.

— Ce-i de făcut? se întreabă părintele, cu răspundere asupra situaţiei şi fiicei lui.

Văzându-l nedumerit pe respectabilul şi impecabilul, îmbrăcat, domn, portarul vilei le recomandă unul din cele două hotele: „Jantea“ din apropierea cazinoului. Trăsura angajată pentru această navetă introductivă se întoarce şi o ia într'un trap leneş către adresa indicată.

Soarele dogoritor îşi trimitea din abundenţă limbile sale de foc către sol. Vietăţile pământului — toată scara zoologică specifică anotimpului şi regiunei — primeau cu supunere şi resemnare, de voie de nevoie, după felul preocupărilor lor, mângâierea acestor raze cu efect terapeutic salutar. Perechi, perechi se plimbau, după cură ori baie, pe marginele şoselei, ori pe aleele ocrotite de coroanele teilor, castanilor ori salcâmilor plantaţi în rânduri drepte. Acorduri argintii de voci şi râsete se răsfrângeau în pădurea din dosul staţiunei. Se făcea politică, se făceau şi desfăceau planuri, se discutau probleme de înalte preocupări economice, financiare, culturale şi sociale cari se amestecau, pe alocuri, cu probleme de menaj, de dragoste, de modă şi cu critici asupra concepţiilor troglodite paterno-materne, de către câte o practicantă a mondenismului exagerat, pentru ca toate să se spulbere, pe urmă, şi să se aşeze în desişul codrului ori pe fundul Oltului, în uitare, cu celelalte „cadavre“ repuse de timpuri...

A ajuns la hotel. O privire împrejur, şi apoi „oaspele“ întrebă:

— Cine-i mai mare aci?

— Dl proprietar, răspunde milităreşte, lipindu-şi călcâiele, un „Lift-boy". Poftiţi în biroul d-lui advocat, la stânga.

— Sărut mâna, salut, am onoare, să trăiţi,— îi primeşte cu curtuoasie, jovialul proprietar.— Doriţi o cameră cu două paturi?

— Nu. Aşi vrea două camere cu câte un pat şi dacă se poate să fie camere mai liniştite, către curte.

— Papa, de ce nu vreai la stradă? E mai bine, crede-mă. Mai auzi şi, mai ales, mai vezi câte ceva. Hai, papa; te rog ia-le la stradă dacă sunt.

— Am, cum să nu am, pentru Dv. oriunde, intervine hotelierul jurist. Tomai pentru aceasta mă ocup personal, în sezon, cu hotelurile, pentru ca clientela mea să fie cât mai bine servită şi pe cât se poate după plac. La ce etaj doriţi? La 3 şi 4 am ceva foarte bun şi potrivit pentru Dvs. De acolo, d şoară, aveţi o privelişte splendidă. De altfel toată regiunea aceasta a Călimăneşti-lor şi Căciulatei pe lângă că este generatoare de sănătate, mai e şi plină de romantism.

— La etajul III. vă rog.

— Numele Dvs.?

— Preotul Tudose Eremia şi fica mea Gabriela.

Doi oameni de serviciu, bogat înzorzonaţi cu trese de fir pe la mânecile bluzelor şi chipie, le iau pachetele şi îi conduc la camere.

Gabriela se schimbă, cât ai gândi până la treizeci, şi ese gata pentru baie. D-l Tudosie se perie doar de praf şi pleacă. Trecând peste Ostrov, defilează prin faţa lor, cu sutele, tot felul de figuri de ambele sexe cu siluete şi pijamale diferite — care de care mai nostime, — sportmani, înotători, amatori, spectatori, bolnavi, simulanţi şi speculanţi — în drum spre masă. Că ora mesei era.

Gabriela, crescută într'un mediu mai mult de ţară şi cu o educaţie foarte severă atât acasă cât şi în şcoala dela Blaj, deşi majoră, debutează cu un fel de sfiiciune şi stângăcie remarcabilă — care o prind totuşi foarte bine; o înfăţişează mai tânără, mai copilăroasă. Priveşte pe furiş la semenele ei în pijamale care de care mai atrăgătoare şi mai colorate. Când privirea ei cercetătoare întâlnea ochii săgetători şi plini de foc a câte unui tânăr, pleca capul şi roşea ca racul.

S'a bălăcit o jumătate de oară în apa răcoritoare a Oltului, s'a plimbat pe plaje, a făcut câteva exerciţii de gimnastică la paralele şi inele, câteva sărituri, puţină alergare, apoi din nou în apă şi iar afară. Gabriela sărea, râdea, vorbea. D-l Tudose sta tolănit pe nisip şi o privea. Altă dată mai spunea şi el câte ceva, sau răspundea printr'un „da", „poate" sau „nu", — după caz.

— Gabriela, să plecăm la masă, altfel riscăm să mâncăm ce-a rămas dela ceilalţi. Şi, apoi, n'are rost să mai stăm aci singuri.

— Bun, papa. Imbracă-te, că eu sunt în două minute afară şi'n alte două îmbrăcată.

Masa a luat-o la un restaurant din apropierea hotelului la care trase, unde lumea era distrată la masă regulat de un taraf craiovean de mâna întâia, în capul căruia mai debuta şi un diseur, reformat, de capitală.

O săptămână s'a scurs în cadrul unui program obişnuit de cură: Somn, baie, plaje, mâncare, repaus două ore după masă şi câte o plimbare sub seară La oara 9 dimineaţa, luau autobuzul spre Căciulata, regulat, spre a-şi face obişnuita cura de apă sulfuroasă d-l Tudose. Gabriela, mergea şi ea cu tatăl-său, aşa ca să-şi mai treacă timpul, întru cât n'avea nevoie să facă vre-o cură specială. In primele zile o amuza nespus de mult faptul că o mare întreagă de lume, bărbaţi şi femei, tineri şi bătrâni, de pe ale căror feţe şi gesturi nu puteai desprinde vre-o suferinţă — se plimbau oare întregi în jurul isvoarelor, cu o sticluţă specială de 250 gr. prevăzută la gură cu un dop de cauciuc prin care trecea o ţeavă de sticlă încârligată şi pe care acea lume o sugea neîntrerupt. Medicul băilor este dictatorul locului. Toată lumea trebue să-i se supună, „să faci ce ţi-se prescrie". Să dormi mult, să mănânci unde-ţi spune, şi ce spune; să te plimbi ore întregi cu „biberonul" la gură şi să consumi un kg. de apă cu miros de ouă clocite pe nemâncate şi... nerăsuflate, dar cât se poate de încet suptă prin ţeavă... „Şi tot moartea ne va scăpa de aceste suferinţe fizice pământeşti, reale ori închipuite! Aşa îşi spunea, în gând d-l Eremia Tudose, plimbându-se cu biberonul la gură, adesea.

După cura de apă dela Căciulata, luau dejunul, apoi Gabriela trecea la cura ei de baie în Olt, şi plaje. Dl Tudose îşi continua partea a doua a curei, la baia caldă şi abori. Inainte de oara mesei, pe la 12, trecea la Olt spre a lua pe Gabriela Altă dată îşi da întâlnire în parcul hotelului, de unde plecau la restaurant.

După două săptămâni de cură monotonică cu precizie de cronometru, părintele Tudose observă o schimbare neobişnuită în atitudinea Gabrielei. Dela baie venea mai târziu ori mai de grabă. Când se ducea s'o ia dela Olt n'o găsea. Ii vorbea mai afectuos, mai încurcat, mai distrat, memoria îi era foarte preocupată. După masă se ducea singură la plimbare şi se întorcea cu devieri de câte o oră, două. Nu i-a dat prea mare importanţă; a lăsat-o să se distreze. „Ce dracu, că doar n'oi purta-o de mână. E fată mare. E majoră, femeie în toată puterea cuvântului — adică poate fi — îşi zicea d-l Tudose.

Intr'o seară după cină, Gabriela se plimbă prin cameră puţin agitată dar fredonând. Cântă, şi apoi caută formula mai potrivită spre a-l îndupleca pe tatăl-său la o petrecere pe Ostrov, unde a fost învitată. Trece în camera părintelui ei Nu era culcat. Citea ceva foarte adâncit. Gabriela se apropie de el, îl mângâie pe păr, îl sărută. Incepe o povestire asupra evenimentelor din cursul zilei, dela baie, din plimbare. Sare dintr'un loc în altul, se roşeşte, se încurcă uitându-se la tatăl ei, căruia îi ştie de frică.

D-l Tudose, nu s'a jucat, nu s'a ataşat pietineşte niciodată, în viaţă, de fiica lui unică. Din acest motiv Gabriela n'a îndrăznit niciodată să-şi mărturisească cu adevărat o bucurie, o plăcere, o durere părinteiui ei, cum fac alţi copii cu părinţii lor. Pe mama sa o pierduse cu trei ani în urmă. Ea rămânând singură fără un cerc de prietenie şi cunoştinţe necesare, acolo într'o comună de pe Mureş, unde tatăl-său avea parohia, şi mai dând şi grijile casei peste ea abia eşită din şcoală, simţea o lipsă. Simţia nevoia unei distracţii, unei mărturisiri, unei afecţiuni căreia să se afecteze cu toată dragostea ei, cu tot impulsul tinereţii ce-i clocotea în sânge.

Prinzând zâmbetul involuntar al părintelui ei, Gabriela prinse curaj şi începe:

— Papa, ce-ai zice dacă te-şi ruga să mergem astăseară la o petrecere pe Ostrov? Este un bal, în folosul cercetaşilor, organizat de ziariştii din localilate şi are să fie lume multă şi bună. Am un cunoscut acolo pe care vreau să ţi-l prezint. El ne-a invitat şi m'a rugat să ţi-l prezint. Te rog, tăticule, nu mă refuza. Hai, mergem?!

Dl Tudose meditează asupra propunerei şi totodată a cererei insistente, ale fiicei sale. Să meargă? să nu meargă, se întreba. Mai de grabă n'ar fi mers. Să o refuze pe Gabriela care se roagă aşa de drăguţ, cum niciodată nu i-se întâmplase, nu se făcea.

— Dar cine-i tânărul pe care spui că-l cunoşti acolo, Gabrielo?

Incurcată şi stângace, Gabriela cuprinsă de o frică amestecată cu ruşine, oprea în gât răspunsul. Cu greu, după ce tatăl său mai intervine odată, fata are curajul să se apropie de părintele ei, şi spune:

— Or fi mâine sau poimâne două săptămâni, de când am cunoscut la plaje, printr'o fostă colegă a mea, pe tânărul de care îţi vorbesc. Se numeşte Gogu Andreescu, un băiat bucureştian foarte manierat şi distins. Mi-a spus că-i singur şi îi proprietarul unui hotel. S'a purtat aşa de frumos cu mine; am fost într'o excursie până la mănăstirea Cozia, cu el, şi prin aleele din pădure. In vre-o două după mese am fost pela Cazinou, unde el juca, câte odată, la ruletă. Şi câştiga, şi avea atâta bănet la el.

— Gabriela, nu-i consult să te afectezi aşa repede unei persoane pe care acum ai văzut'o pentru prima dată, oricine ar fi el, că cine ştie ce se poate întâmpla. Lumea-i şireată şi rea.

— Vai! papa, ce spui? Intotdeauna mi-ai vorbit în felul acesta ori de câte ori vorbeam de un cunoscut nou. Dl Andreescu are, şi aici, o sumedenie de cunoscuţi şi e foarte iubit şi stimat de ei. De ce am presupune lucruri cari nu cadrează cu onoarea lui.

— Bine Gabriela, să mergem. Du-te şi te îmbracă, că ora-i 10. Vom sta 2, hai 3 oare cel mult, astfel ca pela unu după miezul nopţii să venim acasă.

Gabriela îi sare de gât lui tatăl-său, îl sărută şi-i mulţumeşte, apoi trece în camera ei, la îmbrăcat, ca o veveriţă pe sezoul girului, dintr'un fag în altul.

Peste o jumătate de ceas a fost în sala serbărei. Programul abia începuse. Sala plină de lume, şi încă tot mai apărea pela intrări câte o pereche. A ocupat o masă mai retrasă şi după consultarea amănunţită a listei, d-l Tudose comandă o regală, şi un sirop pentru Gabriela.

Muzica începe un tango de sezon. Perechile se avântă la joc, printr'n nesfârşit patinaj, simulat, pe parchet.

Costumele doamnelor, nu întrec numai în lungimi şi culori, costumele de baie. Decolteul, cu mici variaţii de inovaţii, este aproape ca pe plaje. Părţile siluetelor bronzate proaspăt de soare pe plaje, îţi fac impresia că te găseşti la o serată undeva într'un oraş din continentul negru. Ritmul e plăcut. Corpurile frăgezite de soare, odihnite de prea mult somn şi fortificate de trai abundent în cele câteva săptămâni sau luni de când îşi pierd vremea şi banii, cei mai mulţi, în vestita staţiune balneară, a Râmnicului, de pe malul Oltului, se mlădiază în sunetele muzicei, a fermecătorului acordeon, unul pe lângă altul, pline de viaţă şi de dorinţi...

După primul dans, prietenul Gabrielei, Andreescu se prezintă, ca scos din cutie, la masă şi după prezentarea formală şi un schimb uşor de vorbe cu dl Tudose, se avântă în joc cu Gabriela.

Seara s'a scurs pe neaşteptate pentru cei în ale căror piepturi încolţise dragostea. Pe la ora unu, părintele Tudose dă consemnul plecării acasă. Gabriela stărue să mai rămână. Gogu pledează în acest sens.

— Hai, fie. Mai puteţi dansa un dans, apoi s'a terminat, adică am terminat seara asta.

Până ce părintele Tudose îşi răsuceşte o ţigară şi o fumează pe'ndelete privind cu oarecare interes, distrat şi plăcut la perechile din dans, Gabriela revine cu partnerul ei.

Foarte veselă, cu gesturi graţioase şi drăgălaşe, îi spune lui tatăl ei că pot pleca. Tânărul Andreescu din anturajul Gabrielei, conform înţelegerei avute cu aceasta, se adresează părintelui:

— Dle Tudose, într'ucât nici eu nu mai rămân mai departe la petrecere, solicit permisiunea Dvs. de a vă însoţi până la hotel. Eu stau tot la Jantea, la hotelul No. 2, în imediata apropiere a Dvs.

— Cu plăcere, tinere. De ce nu, dacă avem acelaş drum.

In timpul drumului, Andreescu a discutat afaceri, nu se ferea nici de discuţii politice, de sezon, de cură, lume, staţiune, la care părintele îi răspundea, intervenea pe alocurl şi aproba pe altele. Gabriela se amesteca şi ea în câte o discuţie cu competenţă încrezută, înţepând pe unde numai putea, din dragoste, pe Gogu. La hotel se despărţiră cu programul de întâlnire făcut pentru a doua zi.

— Incântat de cunoştinţă, d-le Andreescu. Mâine vom avea ocazie să stăm mai mult de vorbă — spune părintele Tudose, apoi se despart cu formulele stereotipe.

Câteva zile au fost tot împreună pela baie, la masă, la plimbări, ba la mai dus pe părintele şi pe la tripou, unde, spre marele lui regret, a pierdut câteva sute de lei la câteva încercări de noroc făcute.

In acest timp a discutat tot felul de afaceri. Andreescu s'a plâns de singurătatea lui, de averea ce are, de preocuparea lui cu căsătoria pentru care n'a fost în stare să găsească o fată potrivită. Părintele i-a spus că încă n'a fost pe la Bucureşti, neavând nici o treabă pe acolo, dar că în curând îşi va face timp pentru aceasta.

— Nu se poate să trăeşti în ţara ta fără să-ţi cunoşti capitala, tu intelectual de seamă. Da, aşa este şi iată că acum mă surprinde şi mai mult neglijenţa mea pentru aceasta — spunea părintele Tudose.

— Neapărat că trebue să veniţi, spune Andreescu. Dar acest program l-am putea foarte uşor complecta cu aceea, că veţi veni să mă şi vizitaţi, şi neapărat să staţi la mine în Bucureşti. Cu Gabriela am vorbit şi neam înţeles. Acum urmează să vorbesc şi cu Dvs. Imi place nespus de mult Gabriela, al cărui caracter l-am studiat şi cântărit, şi apoi... o iubesc! Acest adevăr l'aşi striga lumei întregi. Da l'aşi striga şi cânta. Iubirea e dela D-zeu; pe ea se întemeiază familia şi fericirea ei şi ea este stimulentul de căpetenie al evoluţiei, progresului şiconso-

lidării unei familii, unei naţii, unei patrii. Solicit mâna fiicei Dvs. Gabriela, şi vă rog să vă gândiţi şi apoi să-mi răspundeţi la masa de seară.

Andreescu a plecat.

Părintele Tudose, stă de vorbă cu fiica-sa. Aceasta îl imploră şi îi ţine un logos tatălui său cumaşa nu şi-a închipuit nici odată, dl Tudose, c'ar fi capabilă fiica sa Gabriela. Pe el îl frământă gândurile însă:

— Voi rămâne singur; n'are cine să mă îngrijească, cine să caute după mine şi... cine ştie. Pe streini nu te poţi încrede nimic. Nu! Nu o mărit încă. Hotărât că nu. Am să-i spun aceasta. Şi apoi la ce a-şi da-o la aşa mare depărtare de mine. Mai are vreme. Işi va găsi ea altul prin împrejurimi. Ce dracu, doar de aceea am muncit şi adunat avere pentru o singură fată. Dar, ce va spune Gabriela? Va face ea cum voi spune eu şi dacă s'ar învoi să renunţe la măritat, deocamdată, pentru mine, pentru motivele mele, oare n'aşi comite o greşală ce-mi va aduce remuşcări odată?

— Nu, nu e bine aşa. O las să facă cum o îndeamnă destinele ei. Aceste gânduri îl frământa acum pe dl Tudose.

I-a spus totuşi o parte din părerile ce-şi făcuse I-a spus că are câţiva băeţi buni, teologi şi jurişti cunoscuţi pe care Gabriela nu-i cunoştea, dar că o combinaţie potrivită totuşi s'ar putea face. Totul a fost de prisos. Gabriela susţinea una şi aceeaşi, din care nu vrea să cedeze. Susţinea că-i place foarte mult Gogu şi că-l iubeşte nespus de mult, şi vrea să se mărite cu el.

Seara la masă, s'a definitivat oarecum învoiala şi hotărârea cu planurile căsătoriei, după care a urmat sărbătorirea unui acont al legăturilor contractate — după sensul negocierilor căsătoriilor moderne, clădite mai mult pe o noţiune stupidă de „asanare financiară" născută din nesiguranţă şi criză economică, criză morală, criză de ficat şi nervi, dacă vreţi, criză de frumos, de adevăr, de simţ matern şi patern şi criză de romantism moderat. Frumosul e cotat banal, adevărul trecător, iubirea este a puştilor şi gâscuţelor, iar dragostea a celor ce o plătesc cu bani!...

D-l Tudose a discutat de multe ori în cercul prietenilor lui aceste inovaţii de record ale timpurilor şi a ajuns la trista

dar adevărata concluzie, că trebue să se acomodeze „regulelor“ şi să se adapteze „vremurilor“. „Şi cine ştie dacă n'o să fiu nevoit să fac vreodată şi o călătorie interplanetară pe Marte ori Lună, chiar fără voie, în vre-o ghiulea sau călare pe vreo rachetă interplanetară — cum dracu o mai fi şi aia — înainte de a mă transforma în acela din care m'am zămislit, în pământ“, îşi spunea adesea în singurătatea lui părintele Tudose.

Zilele, în staţiunea de pe malul Oltului, se scurg uşor mai ales pentru doi îndrăgostiţi ca Gabriela şi Gogu Andreescu, cari îşi fac cele mai frumoase planuri de viitor. Gabriela, cel puţin, era turmentată deabinelea de fericirea închipuită, concepută, visată — probabil — dar începută în parte de vre-o cinci zile în toată regula.

De acum privea cu compătimire pe toţi aceia cari făceau de două ori pe zi naveta la Căciulata spre a se plimba în jurul unei cismele câte o jumătate sau o oară întreagă, cu caraghiosul biberon în gură. „Săracii de ei! ce iluzii îşi fac sugând cu un fel de mândrie o apă bună de înţărcat copii şi pedepsit fete mari. Şi ce deziluzii ori decepţii vor avea ei, când or constata că suferinţele lor tot limba de clopot o vor curma, numai, radical şi definitiv... se gândea, uitându-se la forfoteala aceea de lume în picioare, pentru această muncă istovitoare!

Luna pentru care venise la Călimăneşti era pe sfârşite.

Intr'o dimineaţă din aceste zile, rămăşiţe, Andreescu îi spune logodnicei sale Gabriela, că a primit un aviz telefonic dela Bucureşti, unde este chemat urgent pentru chestiuni de foarte mare importanţă comercială.

— Sunt forţat să plec, scumpa mea. Nu pot amâna nici o zi. Nişte debitori importanţi ai mei mi-a propus un plan, care-mi convine de minune. Iţi voi vorbi de el când mă întorc peste cinci zile la tine acasă. Până atunci veţi pleca şi voi.

— Dar stai până mâine dimineaţă, când plecăm şi noi. Voi vorbi cu papa să aranjăm încă de astăzi tot ce avem de aranjat pe aci şi mâine dimineaţă plecăm cu toţii împreună, stărue Gabriela.

— Nu se poate.

—Cum nu se poate!? Se poate numai să vreai, dacă ţii la mine.

— Mai încape îndoiala, Gabriela viaţa mea. Nu este permis să ai nici cea mai mică presupunere asupra sentimentelor mele, asupra iubirei şi dragostei ce-ţi port. Tu faci, de acum înainte, parte din viaţa mea, din fiinţa mea. Iubirea mea isbucneşte ca un vulcan pentru tine de când te-am cunoscut, dar mai ales de când ne-am logodit. Că logodiţi suntem.

Gabriela îl asculta, îl savura din ochi şi apoi şi-a lipit capul de pieptul lui. Două lacrimi i-se desfac din frumoşii ei ochi, cari îi umezesc obrăjorii rumeni. Gogu scoate batista şi îi şterge cu grije, după care ea îşi ridică capul îl cuprinde cu amândouă mânile de după gât pe acela căruia îşi încredinţase fericirea ei, şi'n jurul căruia clădea speranţele celor mai ideale şi frumoase realizări. Il copleşeşte de sărutări nesfârşite, isvovâte din inima ei sbuciumată de atâta iubire şi fericire, visată ani dearândul. Dar Gabriela, par'că tot nu se gândeşte c'ar putea să plece astăzi ci mâine împreună cu ei până la Sibiu şi de acolo la Copşa Mică, unde Gogu ar urma să se despartă pentru o zi sau două sau să meargă chiar până la ei acasă, şi apoi să plece la Bucureşti. De ce n'ar face-o? Ce, se crapă pământul, dacă va fi acolo în Bucureşti poimâine în loc să fie mâine? Asta nu se poate, îşi spunea cu creerul ei frământat, Gabriela.

— Nu, Gogule. Nu vreau să pleci astăzi. Te rog din suflet, din acest suflet care sufere pentru tine.

— Gabriela, iubirea mea, credeam că nu pot evita a-ţi spune, deocamdată cel puţin, preocupările mele. Trebue să plec astăzi, repet trebue, pentru că mâine am de făcut rost de vre-o sută de mii lei pentru un acont la afacerea la care am fost chemat. Rezervele mele deşi sunt în foarte sigure locuri plasate, nu le pot scoate aşa la comandă şi mai degrabă de cât 10—15 zile dela anunţ. Este vorba de cumpărarea unui stoc de acţiuni dela un acţionar al unei întreprinderi petrolifere ce face paşi gigantici în realizarea veniturilor. Numitul acţionar este strâmtorat urât de tot, din punct de vedere pecuniar, spre a fi forţat a-şi vinde chiar pe un preţ scăzut, neobişnuit de scăzut, acţiunile.

Iată dar, cum stau lucrurile şi iată de ce trebue să plec neapărat astăzi deşi, crede-mă, sufăr mult; sufăr şi eu cel puţin tot atât cât tine, spre a mă despărţi aşa brusc de cea mai scumpă comoară a vieţii mele, de tine, iubirea şi sufletul meu.

— Cred c'am găsit soluţia — spune Gabriela. Stai să vorbesc două vorbe cu papa şi pe urmă vedem dacă pleci acum sau mai târziu.

Gabriela aleargă ca un câine de vânătoare, ca o smintită şi nebună de bucurie sau fericire, în căutarea părintelui ei. Îl găseşte în parcul hotelului de Stat, stând de vorbă cu nişte cunoscuţi ai lui. Fără a-i da vr-o explicaţie, fără a-i da răgaz să se gândească, să termine discuţia la care se angajase cu interlocutorii săi, îl ia de mână şi-l trage după ea un timp, apoi îl ia de braţ şi-l abordează cu o ploaie de argumente, de nevoi, de obligaţii faţă de ea, de fericirea ei, de logodnicul ei, de tot ce-i este scump şi alte nenumărate basme-argumente, că trebue să avanseze lui Gogu un aconto, asupra dotei, ei de o sută mii lei — fără de rezervă — în contul ei, a zestrei ei, sau numai pentru 10—15 zile când Gogu al ei poate să-i restitue cu uşurinţă de bancher.

— Te rog papa! Trebue papa! . . Fi bun şi drăguţ papa! . . Papa ascultă-mă şi te rog să nu mă refuzi. Să nu eziţii, sau să spui că nu, că mor. El a vrut să plece la Bucureşti, dar eu nu l-am lăsat. De combinaţia noastră, de care vorbim acum, nu ştie, nu i-am spus de ce te caut, că poate nu mă lăsa, sau poate s'ar fi supărat ori s'ar simţit jignit.

Gebriela pledă ca un jurist cu vază, sau cu grija şi disperarea studentei ce-şi susţine teza de licenţă, lucrată de prietenul de distracţii, în faţa unui juriu unirersitar care examinându-o mai înainte a început să bănuiască ca fiind cu totul de altă concepţie şi gândire, din care motiv cred de necesară documentarea ei verbală de către . . . autoare. N'au ele fetele construcţia fizică a bărbatului grosolan, n'au rezistenţa, tenacitatea şi tăria de persistenţă a masculului creiat şi inzestrat de natură cu o epidermă, poate, mai groasă, mai puţin sensibilă, mai greu uzabilă — pentru a stăpânii lumea şi a ocroti pe femeie — dar au în schimb aceste venere ale pământului şi artelor frumoase, simţ, duioşie, fineţa iubire şi atâta afecţiune artistică în ele, încât sunt în stare să realizeze orice, când îşi pun în gând aceasta·

Primul cuvânt cu care i-a răspuns ficei sale dl. Tudose, după ce aceasta i-a dat puțin răgaz, a fost că i-a aprobat cererea. S'a supus dorinței Gabrielei, spre a avansa suma.

— Ce să fac? Ce pot face alta, decât să mă execut. Nu știu însă, dacă voi avea atâția bani disponibili la îndemână.

— Vei găsi tu, papa, mijlocul să-i exoperezi de undeva, îndată ce ajungem acasă — spune Gabriela.

— Im-da; poate — îngână părintele Tudose.

Acesta a fost primul succes mai important în viața Gabrielei, de până acum, și acesta o încântă nespus de mult. Își face aere. Se simțea mai stăpână pe sine și începea să aibă mai multă încredere în puterile ei de convingere, de documentare. Se simțea oarecum intrată în categoria femeilor, sau cel puțin în această direcție, cari prin drăgălășenia și tactica lor pot provoca ori înlătura dezastre, sau pot aplana conflicte. Prin felul lor de a fi mereu interesante, cuceritoare și atrăgătoare planează; sau substituit puterei dominatoare a bărbatului, de altă dată, și predomină. Și-i bine așa. Bărbații cred că ei duc greul și realitatea este că femeile o simt, îi îndură efectele și neplăcerile.

Când se apropie de Gogu, Gabriela îi sare radioasă, plină de viață și atrăgătoare înainte, spunându-i:

— S'a făcut. Vii cu mine, adică cu noi până acasă unde mai stăm de vorbă și pe urmă vei putea pleca și la București spre ați aranja treburile în prima zi fiind — scutit de a mai umbla de colo colo, spre a căuta după bani. Tata a soluționat, adică a primit fără nici un comentar și fără nici o rezervă să-ți avanseze o sută de mii lei în contul dotei mele.

— Ce bună ești tu, Gabriela! Cât mă obligi tu de pe acum cu dragostea ta pentru mine. Oare voi putea eu să fiu la înălțimea acestei iubiri a talè? Dar, mă voi sili. De acum viața mea nu mai valorează o iotă fără tine. Tu faci parte din ea și aceasta o simt, și așa o vreau.

Dl Tudose s'a retras îngândurat cu memoria lui încărcată. Andreescu, văzând efectele ce fac vorbele lui asupra Gabrielei, care pare că vrea să protesteze și să-i spună că exagerează și apoi mișcându-se și 'n eul lui, simțul răspunderei, simțul de om, mai adaugă:

— Dar... cred totuş, Gabriela, că nu trebuia să aminteşti d-lui Tudose această chestiune care nu este decât o afacere ce mă priveşte, nu trebuia să-l obligi să facă acest gest, să-mi avanseze bani. Aranjam eu altfel această afacere chiar dacă ar fi trebuit să mai amân plecarea cu câteva ore.

Le-a spus toate acestea numai spre a o proba pe Gabriela, şi fiindcă a fost scutit să ceară el bani printr'o altă tactică.

— Eşti răutăcios şi eşti grozav de mândru. Pari a fi jignit, nu? pentru toate acestea şi pentru tot ce fac pentru tine — adică pentru noi.

— O, nu! Se poate să crezi şi să presupui numai, asemenea lucruri despre mine? Şi apoi să-mi atribui, să mă învălui în asemenea adjective ce nu mi se potrivesc de loc. Vino să te pedepsesc.

Şi trăgând o către el, se uită în stânga şi dreapta să vadă dacă nu-i cineva în apropiere, fiind în curtea hotelului (aci hotelurile au şi curţi) — şi o sărută lung.

Seara, părintele Tudose cu Gebriela au luat masa cu o societate clujană aleasă: un fost şi viitor deputat, un consilier agricol şi un bancher falit cu soţiile lor, de unde Andreescu a lipsit, deşi a fost invitat de viitorul socru şi logodnica sa cu insistenţă, pentru motive de indispoziţie. El a rămas la hotel şi s'a culcat de vreme, dar n'a adormit până către ziuă.

Tot felul de gânduri îl asaltară. Se gândea la Gabriela, la iubirea şi dragostea ei, la părintele Tudose, la el, la planurile şi viitorul lui, la afacerile lui şi la fericirea Gabrielei. Aceste gânduri l-au muncit toată noaptea, l'a turmentat nu alta.

A doua zi, către ora 10, a plecat cu toţii la gară. Gogu a plecat ceva mai de grabă spre aşi da la vagonul de bagaje pachetele, direct pentru destinaţie, spre a nu rămâne decât cu o servietă necesară pentru o singură zi cât va sta în familia Tudose şi 'n călătorie.

Călătoria a fost cât se poate de frumoasă. Gogu este omul inventiv, realist şi foarte original: a dat conductorului de tren un bun bacşiş spre a aranja în aşa fel, cu el, încât să nu fie deranjaţi de altă lume în compartimentul ce-l ocupase cu „familia“ lui.

După ce a ajuns acasă, într'o admirabiiă privelişte naturală a unei comune de pe Mureş, la logodnică, şi după ce s'a mai întreţinut de vorbă în intimitatea lor, părintele s'a dus spre a-şi revizui economiile unei munci de douăzecişicinci de ani la o bancă din Ludoş, de unde cu oarecari greutăti a putut, cu chin şi protecţie, să scoată o sută mii lei necesari acontului la zestrea odraslei şi scumpei lui copile Gabriela. In acest timp Gabriela cu Gogu a vizitat gospodăria, s'a distrat, a vorbit, a cântat, a dansat la o muzică de patefon şi s'au dus de a făcut pe urmă şi o baie în Mureş, unde Gabriela i-a spus lui Gogu — printre altele — şi cântecul popular cu „Mureş, Mureş apă lină", şi altul cu „O tu Oltule şiret".

Când tinerii logodiţi s'au întors acasă, d-l Tudose sosise dela Ludoş cu banii pe cari i-au predat fără întârziere logodnicului.

A doua zi, Andreescu a luat trenul pentru Bucureşti. La gară a fost petrecut de dl. Tudose şi Gabriela, care a fost asigurată de Gogu că 'n decurs de trei zile revine spre a aranja chestiunea nunţii şi celelalte probleme premergătoare şi ulterioare, de voiaj şi cămin. Şi apoi i-a promis că-i scrie imediat. Cu părintele a discutat, că după căsătorie ar fi bine să militeze asupra retragerei lui din parochie şi să se mute la Bucureşti, unde în preocupări şi afaceri libere, va avea o viaţă mai bună, mai scutită de griji şi, poate, mai largă pentru bătrâneţe, dar în tot cazul mai rentabilă pentru vremurile de azi.

Zilele de aşteptare ale Gabrielei deşi lungi şi plicticoase, de acum după ce se logodise şi obişnuise cu altfel de viaţă decât înainte de a merge la băi, au fost totuşi frumoase. Dimineaţa se scula mai de vreme, era mai gravă, mai serioasă mai iubitoare. O preocupa o serie de probleme. Şi-a înfiinţat numai decât un carneţel în care nota tot şi pe măsură ce-şi aducea aminte, lucrurile de care are nevoie, ce trebuesc făcute, cum se face, de unde să le procure, unde şi cum să le facă cum ar fi mai bine, îşi nota adresele, consulta prietene şi cunoscute. Cu tatăl său sta ore întregi de vorbă, seara, asupra aranjamentului şi atâtea mărunţişuri pe cari nu le-au cunoscut, vai! decât acela ce mărită fete şi mai ales pe o fată a unui

om cu stare, a unui intelectual de seamă, care este singură la părinți; unde pretențiile sunt mai mari, dela care lumea se așteaptă la mai mult, la mai bun, la nuntă mare cu alaiu și cu spargerea primelor pahare de șampanie golite pentru fericirea tinerei perechi. Așa e cu fetele. Cu băieții situația se schimbă. Ei primesc totul de-a gata când se însoară și.... plătesc mai scump pe urmă, unii, alții — foarte puțini — cad ca musca 'n lapte, în bogăție și fericire. Așa-i viața întreagă, o iluzie, și așa suntem noi cu toții numai iluzii.

A trecut cele trei zile de așteptare ale Gabrielei, într'o activitate febrilă de pregătiri pentru noul ei cămin, a trecut și alte trei zile și apoi iar altele și logodnicul ei n'a revenit și nici nu s'a învrednicit a-i scrie nici două rânduri.

— S'o fi întâmplat ceva? — spunea și întreba Gabriela pe tatăl său. Să i-se fi întâmplat ceva lui Gogu?

Grija și neliniștea Gabrielei i-se citea pe față. Nu mânca mai nimic, nu putea dormii. Entuziasmul cu care lucra zilele anterioare la pregătirile pentru nunta ei, pentru trusou și altele îi scăzuse, elenul s'a redus cu desăvârșire și a început sa slăbească.

Tatăl său îi cunoștea psihologia și sensibilitatea Gabrielei și de aceia se ferea a-i răspunde afirmativ, grav și cu imputări. Ii răspundea evasiv și cu sinonime încurcate. El singur încă era destul de îngrijorat pentru accontul ce-l dase „fără rezervă", cum stăruise Gabriela, lui Andreescu.

— Liniștește-te, Gabriela. Necazurile sunt de multe feluri și nu sunt niciodată precise și prevăzute. Nu poate omul face întotdeauna exact cum spune și ce spune. N'o fi putut aranja chestiunile pentru care a fost chemat la București, așa cum și-a închipuit de repede și se prea poate să mai aibă și alte... necazuri, din care motiv n'a putut să-ți scrie — căuta s'o calmeze și s'o liniștească pe Gabriela, tatăl său.

Dar Gabriela trăia în aceiași îngrijorare, cu aceiași neliniște.

A sistat lucrările de pregătire și se plimba mai mult singură pe câmp, la Mureși și iar acasă, îngândurată și abătută.

A doua zii a plecat, fără să-i spună lui tatăl său, la Ludoş spre a vorbi telefoinc cu Bucureştiul. A cerut numărul telefonic dela adresa şi hotelul indicat, pe care l-a primit mai repede de cum îşi inchipuise. Intrebă de dl. G. Andrescu, proprietarul hotelului, dacă este acolo şi ca să-l cheme la telefon.

— Nu cunoaştem acest nume d-şoară, i se răspunde dela celelalt capăt al firului. Nu este proprietarul nostru şi nici n'avem vre-un client cu acest nume. Noi ne cunoaştem clienţii numai odată de ar trage la acest hotel.

— Poate aţi greşit numărul telefonic? îi mai răsună o înrebare.

Gabriela îşi revizueşte biletul cu adresa din mână, pe care doar logodnicul ei il scrisese şi se convinge că acest număr il ceruse, că nu greşise.

— Ce număr aveţi Dvs!? strigă din noi în receptor Gabriela.

— 3.48—69/2, i-se răspunde cam aspru, şi apoi nu mai aude nimic.

— Acelaş număr. Cum ?, se poate ?! — se înteabă Gabriela.

A plătit taxa şi s'a îndepărtat dezolată spre a-şi lua trăsura să meargă acasă. In drum, se gândeşte că n'ar strica să ia ceva ziare pentru tatăl său şi vre-o revistă — din care nu le vin acasă, pentru ea. Cumpără „Universul", „Curentul" şi, pentru ea „Magazinul", apoi urcându-se în trăsură îşi continuă drumul.

Răsfoieşte „Universul" şi se uită peste titluri. Pe pagina 8-a i-se opresc ochii asupra unui titlu mare de reportaj, cu un subtitlu tot mare şi litere groase: „ARESTAREA UNUI AVENTURIER, LOGODNIC DE MESERIE" şi apoi: *„Cine este excrocul? Activitatea şi ocupaţiile lui.*

Un presimţ rău o face să citească mai departe.

Capul îi zuzăia, a inceput s'o doară, să tremure din tot corpul, să-i fie frică. Citeşte totuş.

„Constanţa 2 August. — Azi a fost arestat în localitate logodnicul de meserie *Gogu Păcurărescu, zis Andricow, zis And-*

reescu, zis Aladár. Excrocul a operat prin Basarabia, prin Banat, prin Ardeal, în decurs de un an de zile, până a ajuns să fie prins astăzi datorită dibăciei agentului de siguranţă Gorovei, cu ajutorul unui distins advocat moldovean. cu a cărui fiică a făcut cunştinţă, excrocul, întrând în legături foarte apropiate. El încasa sume importante, prin diferite trucuri, drept aconturi asupra dotelor logodnicelor visătoare de fericire. Inainte a fost portar de hotel prin diferite oraşe, apoi chelner şi acum debuta sub diferite nume, ca proprietar, comerciant, etc. . ."

— Gogu Andreescu, logodnic de meserie, nume false, excroc, vorbea singură Gabriela, privind în gol. Se poate? Să fie el oare? Să mă înşele el într'un mod aşa de laş pe mine?! Să-l înşele şi să-l excrocheze pe tata?. Nu se poate! Nu cred aceasta.

I'a trecut, sau no mai simţea, durerea de cap. Ii era frică, tremura, simţea că-i este frig şi totuşi a început să transpire în bătaia razelor de soare ale lunei lui Cuptor — stând în trăsură. Se gândeşte la atâtea seri lungi petrecute, acasă în vacanţă şi după ce terminase şcoala, cu tatăl său împreună; cu scumpul şi bunul ei tată care-i vorbea blând, prieteneşte, văzându-o că-i lipseşte mama şi era mereu jovial şi distractiv. Ii da exemple depărate de oameni buni şi oameni răi, de oameni muncitori şi leneşi, de figuranţi, de trândavi, de înşelători şi de excroci. Odată a fost chiar foarte nervos şi n'a spus de ce, când vorbind împreună de un fapt divers, i-a spus cu un ton foarte aspru şi apăsat:

— Sunt, draga mea — şi să te ferească D-zeu. să-i cunoşti sau să ai de a face cu ei — oameni pungaşi, tâlhari, excroci, porci, auzi tu! Da porci! Să nu judeci nicicând oamenii prin prizma vederilor tale. Să-i examenezi mult şi lung mai întâiu, apoi să pleci la un drum cu ei.

Aşa îi vorbea atunci Gabrielei tatăl său, şi apoi gândindu-se la rolul lui, la situaţia şi demnitatea lui în parochie şi asupra celor ce spuse, s'a acuzat faţă de fiica sa, pentru că-i vorbise

în aşa fel. Pe urmă a plecat în biroul lui, în singurătatea preocupărilor sale, iar ea s'a gândit mult, foarte mult timp asupra acestor vorbe şi apoi le-a uitat. Acum şi-a reamintit de toate şi de tot, dar era târziu. Greşeala o făcuse, se întâmplase. Părintele Tudose deşi foarte precaut şi chibzuit de obiceiu, nu s'a gândit prea mult c'ar putea fi excrocat cu atâta dibăcie şi tocmai în acest mod ori sub acest titlu. A avut el multe neplăceri în viaţă, însă toate au fost de mai mică însemnătate sau aproape de neobservat. Asta era prea mult, era culmea! O sută de mii aruncaţi în vânt şi, ceva mai mult, onoarea lui, a familiei lui, în acest compromis, în discuţia publică. Şi aşa era. Lumea şi gurile rele şi începuse a vorbi pe socoteala lui.

Pe Gabriela o frământau tot felul de gânduri sinistre acum. Vedenii felurite i-se arătau. — „M'a compromis, m'a minţit şi eu îl iubeam aşa de mult. De ce m'a minţit oare? Şi pe papa l'a înşelat“ — îşi şoptea ca o fiinţă în agonie Gabriela.

Când a fost aproape de comună îi veni rău.

— Ah! — ţipă odată, foarte strident, apoi a urmat un oftat prelung şi un „vai!“. Pe urmă a ameţit, răsturnându se cu capul pe capra trăsurii.

Credinciosul vizitiu opreşte caii. Cercetează apoi pe d-şoara, o strigă, o scutură să se trezească, dar fără a primi răspuns, fără să i-se trezească stăpâna. S'a gândit el să-i pună apă rece pe frunte, nişte alcool — aşa cum suzise ca se face în asemenea cazuri — dar n'a avut de unde nici una nici alta. A aranjat-o cum a putut în trăsură şi punându-se lângă ea, să o ţină cu o mână, dă drumul cailor.

Se făcuse seară deabinelea când a ajuns acasă. Preotul Tudose, care a aflat numai pe urmă dela servitoare că d-şoara a plecat cu trăsura la oraş, îndată după masă, a fost îngrijorat şi acum le ese înainte de departe. Când a văzut-o pe Gabriela că este sprijinită şi ţinută de după talie de vizitiul Gheorghe şi după ce obsearvă că are ochii închişi şi că-i albă ca o moartă la faţă, era să cadă de pe picioare. S'a reţinut însă, şi-a adunat toate puterile şi fără să întrebe nimic, cu ajutorul lui Gheorghe, ridică pe Gabriela din trăsură şi-o duce să o aşeaze în casă pe o sofa.

— D-şoara n'a avut nimic la ea?, întreabă pe vizitu dl. Tudose.

— Nu, domn'le părinte. A, da. Ba a avut nişte ziare, nişte foi d'ale de cari citiţi Dvs. Stai că le aduc acuşa din trăsură.

Vizitiul se repede şi vine cu ziarele mototolite şi pe alocuri rupte.

— Iacă-le Domn'le părinte.

— Ai desprins caii Gheorghe?

— Nu, n'am avut timp.

— Pleacă imediat după medic şi să-i spui să vină repede că d-şoara e grav bolnavă. Şti unde trebue să-l cauţi? Ai mai fost tu pe acolo pela dl. doctor.

— Da, ştiu.

Trăsura a plecat. Părintele umbla ca un nebun de supărare pe lângă Gabriela. Ii cercetează pulsul. Se întreba, ce să facă? Cum s'o ajute să-şi revină? Ii fricţionează fruntea cu spirt, îi desface haina la piept şi o fricţionează. Ii ţine sticla cu alcool la nas şi face tot ce-i trece prin cap şi crede c'ar fi folositor şi bine spre a-şi readuce în stare de conştienţă copila sa. A răuşit. Gabriela a început să-şi revină, să-şi rotească ochii prin casă. Părintele s'a mai liniştit ceva şi stând de veghe lângă ea, şi până să vină medicul, se uită peste ziare. Intr'un loc se opreşte asupra unui titlu mare. Se apleacă asupra lui şi silabiseşte în amărăciunea lui: „logodnic de meserie", „excroc", „Gogu Păcurărescu, zis Andricow, zis Andreescu, zis...." — „El încasa sume însemnate, prin diferite trucuri drept aconturi asupra dotelor...."

— Asta-i! El trebue să fie. Hotărât că-i el, şi-a spus părintele Tudose. Iată excrocul, iată porcul, bătular D-zeu. M'a nenorocit! M'a distrus deabinelea. Şi eu am fost un prost, un dobitoc mare că am procedat cu atâta uşurinţă. Da, am fost un mare măgar, că nu m'am gândit, că n'am amânat spre a cerceta mai întâi situaţia lui. Au căzut, aşa tam-nesam pe capul Gabrielei şi al meu, şi am luat tot ce-a spus, toate măgăriile lui, de bnue. Da, am fost un animal fără raţiune atunci, şi doar aveam tot timpul să mă gândesc, dar ea Gabriela, şi ea a fost o gâscă proastă că s'a lipit de el aşa de tare că ar

fi fost în stare să se omoare, dacă ar fi smuls-o cineva, atunci, de lângă el. Ce să mă fac acum? Ah! Dumnezeule, ce mă fac. Banii pierduţi şi mai ales morarul şi poate, sănătatea Gabrielei sdruncinate. Sărmana de ea!

Se scoală de unde şedea. Se plimbă ca un nebun prin cameră de colo-colo. Se frământă, îşi freacă mâinile şi fruntea.

— Să anunţ jandarmeria, poliţia, siguranţa. Se reclam şi să spun ce mi s'a întâmplat şi cum mi s'a întâmplat? — se întreba dl. Tudose descongestionat la faţă. Mai are rost? Să mai bat eu însumi toba asupra greşelei, asupra măgăriei — şi-şi da cu pumnul în cap — ce-am făcut? Banii sunt pierduţi şi ori ce-aş face nu-i mai văd. Că el va sta la închisoare, tâlharul, asta nu mă încălzeşte pe mine, nu mă ajută cu nimic. Nu. N'are rost să mai reclam. E mai bine să tac şi să înghit şi acul acesta destul de mare, dacă nu mă bagă în mormânt chiar, această sdruncinare.

Se făcuse ora 11 seara. Medicul a sosit şi a intrat fără ca dl. Tudose să-l observe. Nu mai ştia de el. Era aproape pierdut de durere. Când i-a zis „bună seara" n'a auzit şi numai într'un târziu l-a văzut lângă Gabriela.

— Ei, ce este doctore? E rău, e grav bolnavă? Este vre-o speranţă? Ea este unica mea mângăiere, şi pentru ea mai trăesc, pentru ea muncesc. Ce muncă stu-pi-dă.. şi cine se foloseşte de ea...

— D-le Tudose, fi pe pace. Nu e grav. Totul s'a redus la un şoc nervos, urmat de o ameţeală care a avut puţin efect şi asupra inimei. Pulsul este aproape normal. I-am dat o injecţie şi i-am dat şi un praf pe calea bucală. Mâine dimineaţă viu din nou. Acum are nevoie de linişte şi nimic mai mult.

— Mulţumesc, mulţumesc foarte mult, doctore.

— Dar cum s'a întâmplat? Vizitiul nu mi'a dat nici o lămurire, n'a ştiu nimic să-mi spună, să precizeze de ce-i vorba şi ce i s'a întâmplat Gabrielei.

— S'a speriat de ceva, sau...? — mai întreabă medicul.

— Nu doctore. Nu... adică... canalia, tâlharul, nu-l rabde Cel de sus.

Şi părintele Tudose se uită către fiica lui cum stă lungită pe sofa, acoperită, după ce a fost desbrăcată pe jumătate

de servitoare. Medicul îl priveşte lung şi nu-l înţelegea. Nu ştia despre ce vorbea şi c'am ce vrea să-i spună. „Canalie, tâlhar", ce-o mai fi şi astea? se întreba medicul.

Afară se vedea ca ziua. O lună plină, care se ridicase sus în drumul ei din cosmos, îşi trimitea radioasă razele de lumină argintii către pământ, către acest confrate al ei pe care sufere atâţia şi de atâtea. Aci unde se întâmplă atâtea nedreptăţi şi sunt atâtea păcate, atâta răutate.

In liniştea nopţii, jocul apei Mureşului se auzea până la ei, cum se veseleşte în atotputernicia albiei sale, într'o călătorie neşfârşită şerpuitoare.

Un cântat de cocoş, îndepărtat, vesteşte miezul nopţii. Când doctorul îi întinde mâna părintelui Tudose, spre a pleca, acesta revine ca dintr'un somn greu cu visuri urâte şi stranii, si oftând adânc, zice:

— Săraca Gabriela! O vezi doctore? Sufere pentrucă e prea bună, prea sensibilă şi extrem de iubitoare. Sufere pentrucă prea crede tot ce vede şi aude, prea le ia de bune toate ce i-se spun. Este prima lecţie dureroasă din viaţa ei, asupra cunoaşterii oamenilor. Visa fericirea, simţea nevoia să-şi împărtăşască gândurile şi iubirea ei cu cineva care să fie numai al ei, să se eternizeze cu el...

— D-le Tudose, să fim obiectivi şi loiali şi să nu judecăm cumva greşit. Psihologia fiinţelor este diferită. Unii sunt iubitori şi artişti, alţii posaci, răi şi negri la suflet. Dela primii societatea întotdeauna câştigă mult. Dela secunzii nimic, ci din contră o îndurerează, o sabotează şi sunt un fel de otravă pentru mediul în care trăesc. Mi se pare că te-am înţeles. Pe Gabriela o cunosc f. bine. O cunosc ca unică în felul ei, în fineţea ei, în bunătatea şi duioşia ei fără pereche. Ea este de-o sensibilitate artistică adevărată. La etatea ei de 22 ani, avea nevoie să iubească pe cineva. Să iubească o fiinţă către care este atrasă. Cei ce nu iubesc cu adevărat, cu patimă şi sbucium, nu produc nimic şi nu valorează prea mult pentru societate. Da, să iubească pentrucă trebue... — simt nevoia să iubească.

— Şi Gabriela, ah, copila mea scumpă! a iubit o canalie, un excroc, un dobitoc, doctore, ce nu era vrednic nici să stea aproape de ea, şi care...

Părintele Tudose, ar fi vrut să mai spună şi a doua suferinţă a lui, dubla lui durere, dar s'a reţinut. A adaugat doar, uitându-se cu duioşie către Gabriela:

— Da, doctore. Asta-i fructul primei decepţii pentru ea, şi apoi ochii lui se umeziră deabinelea.

Două lacrimi s'au desprins din colţurile ochilor părintelui Tudose, umezindu-i obrazul bronzat de intemperii şi brăzdat de cutele lăsate de vremuri, privindu-şi fiica îndurerată, în amărăciunea lor a amândurora greu încercată.

V. P. Rogoz.

Fântâna din bătrâni

Săpară răsbunicii
Din vremuri o fâutână
Și-alăturea, sădiră
Să crească, un salcâm,
Prilej, ca amintirea
Legată să rămână
De cei care plecară
Pe celălalt tarâm.

Oprește călătorul
Ce vine de departe
Și ciutura bătrână
Cu mușchii prinși de ea,
Cu funia'n adâncuri
O scutură'ntr'o parte
Și scoate apă rece
Și limpede, să bea

Se'n chină-apoi și zice:
Sălaș de bucurie
S'aveți de-apururi cerul
Cu largul lui senin,
Strămoși, ce-ați pus fântână
Și umbră'n câmp, să fie
Popas de întremare
Drumețului strein!

Făceau fântâni bătrânii
La cruce de hotare
Să aibă însetații
Ce trec pe drum, să bea.
Fântânile sunt astăzi
Din ce în ce mai rare,
Căci vechea lume duse
Tradiția cu ea.

V. I. Bergheanu.

Considerațiuni generale asupra literaturii românești de după război

O operă de artă, fie că se produce pe țărmurile crestate de fiorduri ale Scandinaviei, fie că se produce pe malurile cu climă dulce ale Mediteranei, pe platourile Californiei, sau la Capul Bunei Speranțe, trebue să respecte cu sfințenie anumite legi, să îndeplinească anumite condițiuni, pentru a putea fi primită în patrimoniul artei universale.

Pe lângă legile de ordin tehnic : proporție, simetrie, perspectivă, armonie, stil, etc., cu toate celelalte considerațiuni subordonate acestor legi principale, artistul trebue să aibă în vedere celelalte legi de ordin interpretativ sau spiritual, cari constitue esența însăși a operei de artă, rațiunea sa de existență.

Legile de ordin tehnic în totalitatea lor, alcătuesc numai o manieră, o dibăcie profesională, iar artistul care se mărginește în a respecta numai aceste legi, poate fi un bun meseriaș nu însă și artist, iar opera sa riscă să fie înregistrată în catalogul obiectelor moarte.

Leonardo da Vinci, când a creat „Cina cea de taină", nu a avut în vedere numai perspectiva, simetria desenului și armonia culorilor, cari pot încânta ochiul, dar nu trezește alte emoții spirituale, ci aceste elemente le-a întrebuințat numai ca tot atâtea cunoștințe profesionale, pentru a-și sublimiza ideia și sentimentul ce l-a încălzit în momentul creației. Acest artist genial a împrumutat din propria sa viață, chipurilor desenate, însuflețindu-le și isbutind astfel să imortalizeze nu numai momentul istoric, în care Cristos rupe pâinea și o împarte ucenicilor, ci a concretizat, turnând în forma vieții și ridicând la în-

nălţimea noţiunii de „Sacrament", însăşi taina împărtăşaniei. A dat viaţă eternă nu numai ideii despre Cina cea de taină, ci şi sentimentului religios ce l-a înfiorat şi înfioară pe creştin când primeşte cuminecătura.

Munkacsi, când a realizat opera de artă „Ecce Homo", nu a fixat pe pânză numai momentul în care Pilat, spălându-şi mânile, predă pe Cristos prigonitorilor, ci a eternizat în forme şi culori, însuşi spiritul religiei creştine. Din atitudinea şi înfăţişarea lui Cristos, cu tot momentul critic în care se găseşte, se citeşte: resemnarea, mila, iertarea şi iubirea de oameni, elemente constitutive ale credinţei creştine. Iar din feţele crispate de ură ale Evreilor şi din atitudinea lor, cu mâinile întinse lacom spre a primi pe cel destinat răstignirii, se citeşte, pe lângă prostia omenească şi spiritul religiei lor fanatice, egoiste şi duşmănoase faţă de alte credinţi. Deci alte idei şi sentimente turnate în materie sensibilă, cari au şanse de a trăi veşnic, fiindcă veşnic va trezi în privitor aceleaşi emoţii cari l-au însufleţit pe artist.

Dar chiar unele idei, sentimente sau pasiuni omeneşti, prin însăşi substanţa lor pot fi sortite morţii. In cazul acesta, opera nu supravieţueşte ideii sau sentimentului mort, decât în calitate de document istoric. In consecinţă, va fi operă de artă eternă numai aceea care dă viaţă ideilor, sentimentelor şi pasiunilor etern umane, fiindcă îşi găsesc isvorul de viaţă în însăşi isvorul vieţii omeneşti.

O operă de artă care ar înfăţişa „Sărbătoarea nebunilor" din timpul lui Ludovic al XI, nu ar trezi în noi decât o curiozitate istorică, fiindcă sentimentele ce împingeau pe oameni la asemenea ceremonie, ne mai existând în noi nu le putem nici înţelege. O asemenea operă este lipsită pentru noi de motive cari să ne trezească emoţii sufleteşti de o calitate mai înaltă. Cel mult ne-ar putea trezii emoţii estetice, în măsura în care execuţia tehnică ar fi şi artistică.

O operă de artă însă, care ar înfăţişa pe un fenician privindu-şi soţia, săgetată de o mână criminală, cum se sbate în chinurile morţii, indiferent dacă fenicianul a trăit cu mii de ani înainte şi indiferent de spaţiul geografic în care se găsea, va trezi în noi aceiaşi emoţie dureroasă, fiindcă şi în carnea şi în

sufletul nostru există sâmburele durerii ; fiindcă asemenea dramă trăeşte şi în noi. Mai mult decât atât ! Opera de artă în care elementul dramatic primează, este mai vie, mai durabilă decât o operă de artă care înfăţişează o idilă oarecare. Aceasta se explică prin faptul că viaţa omului este brodată cu infinit mai multe dureri decât bucurii. Vasăzică sentimentul exprimat prin opera de artă, nu trebue să fie numai etern, ci şi frecvent, veşnic prezent în împletiturile vieţii noastre.

Rodin va trăi veşnic, fiindcă sculptura sa reprezintă forţa primordială a vieţii omeneşti, prezentă oricând în fibrele cărnii noastre. Statuile sale înfăţişează şi în concepţie şi în realizare, vitalitatea speciei umane ; energia păgână care mişcă bulgării de lut cu formă de om.

Poeziile lui Eminescu şi opera genialului Goethe, va trăi veşnic fiindcă, în ultima analiză, fixează atitudinea omului în faţa vieţii şi a morţii ; atitudine care îşi poate schimba forma, dar în fond rămâne aceeaşi cât va dura omenirea.

Condiţiunea de viaţă a unei opere de artă este în raport direct proporţional cu puterea şi măestria artistului de a cristaliza, de a turna în materie sensibilă, ideia sau sentimentul ce l-a agitat lăuntric. Că această ideie sau sentiment este cioplită în piatră, combinată în culori, sau împletită în sonuri muzicale, are prea puţină importanţă. Iar fixarea unei opere de artă pe scara valorilor artistice, este în funcţie de emoţia care va simţi-o cel chemat să interpreteze, să indentifice, sentimentul artistiului.

Intensitatea emoţiei, stabileşte cantitativ procentul forţei de realizare, de sensibilizare a artistului ; iar calitatea emoţiei determină valoarea operii, fixându-i locul ce i-se cuvine în tezaurul artelor.

Artele nobile : pictura, muzica, poezia, sunt susceptibile de a provoca în spectator sau lector, emoţii de o înaltă calitate sufletească.

Privind, de pildă, „Les Pélerins d'Emmaüs" de Rembrandt sau „La Sainte Famille" de Raphael, simţi cum devii eteric. Evadezi din materie înălţându-te în sferele senine şi totuşi pline de înfricoşătoare taine ale metafizicei, în care râvnim să pătrundem ; dela care cerşim raza de lumină, scânteia adevărului şi siguranţei.

Ascultând o muzică de autentică valoare, simți că omul nu este plămădit numai din huma cea neagră și grea a pământului, ci și din substanța divină a Creatorului. Asculți „Aida" de Verdi și simți cum te cutremuri de atâta frumusețe, care ți-se frământă în suflet dându-ți lacrimi. Te cutremuri mai ales când îți dai seama, că și în umila ta făptură se agită nemărginirea, că există și în tine o fărâmă din minunea cea fără de hotar a sublimului.

Citind însă proza lui Cezar Petrescu, sau Mihail Sadoveanu, poți simții emoții intense până la incandescență, calitativ însă, aceste emoții sunt inferioare, fiindcă motivele emoționale sunt prea terestre, prea aproape de lutul omenesc.

Dealtfel nu încerc să fac o conparație între artele nobile și proza literară, ar fi prea riscată și lipsită de temei o asemenea comparație. In arta literară și în special genul epic, trebue să fie cineva cu adevărat genial pentru a putea ridica până la sublim valoarea lucrării. Nu se naște oricând și ori unde un Shakespeare sau un Goethe și încă și aceștia au excelat în genul dramatic și gândirea filozofică.

Privind sub aspectul acesta al valorii artistice, literatura românească de după răsboi, afară de câteva excepții, nu prea o găsim strălucită. In urma războiului, a înflorit pe toate potecile un soi de literatură adeseori ciudată și fără legături organice cu legile artei. Un fel de realism care merge până la cruzime și pătrunde până în trivial. Vorbesc de „păduchii" și „sudoarea" lui Tudor Arghezi, de „excrementele" lui din „Icoane de Lemn". Vorbesc de „petecul de negreață" a lui Cocea și înjurăturile autohtone ale lui Mircea Damian.

Dumnezeu să mă ierte, dar excrementul nu poate fi un motiv de artă numai fiindcă este o necesitate inexorabilă omenească și fiindcă miroase greu. Și păduchele și sudoarea vor fi fiind realități, dar realități disgrațioase cari n'au ce căuta în galeriile frumosului. Este destul că realitățile economice și sociale în cari trăim, ne fac viața grea, ba uneori nesuferită. Este destul că suntem nevoiți să mirosim sudoarea și alte mizerii, dar cel puțin în clipele de odihnă să găsim un refugiu, o reculegere mai senină. Măcar în clipele de odihnă să gustăm o emoție estetică, o emoție spirituală pe cari nu le putem găsi

decât în artă. Măcar arta să ne aducă aminte că în noi nu sunt numai necesităţi fizice cari te duc la closet, *ci şi necesităţi sufleteşti cari nu au nimic deaface cu murdăria şi duhoarea animală. Dacă însă şi în artă va pătrunde mirosul aspru de menagerie, atunci dezolarea noastră va fi grea şi fără remediu.*

Pe lângă acest realism ratat, uneori împins până în scabros, alte simtome de îngrijorare vin să neliniştească optimismul nostru, în ceeace priveşte trăinicia artei literare.

In literatura de după război, individul a fost sacrificat colectivităţii. Sentimentele şi pasiunile individului, calităţile şi defectele lui, sunt subordonate spiritului epocii, mentalităţii morale şi sociale a mulţimilor. (Acuarela a fost depăşită de frescă, unisonul de simfonie, esenţialul de superficial, năzuinţa spre absolut de nesiguranţă şi relativ.)

Aproape toate romanele din epoca post-belică, cu tot aportul lor particularist, cu toate calităţile lor de originalitate, în ultima analiză, fuzionează într'o uriaşe frescă de ansamblu în care este zugrăvită societatea, mulţimea, cu frământările, ambiţiile şi decepţiile ei, cu înălţările şi prăbuşirile, cu svârcolirile dramatice în lupta pentru existenţă, cu manierele şi comportismul social, cu mentalitatea morală şi politică, însfârşit cu toate celelalte agitări, specifice epocii, cari circulă prin nervii organismului nostru social.

Intr'un număr destul de respectabil, personagiile create de romancieri, sunt numai leit motive, puncte de reper, în jurul cărora se brodează viaţa mulţimii. Sunt personagii cari nu trăesc o viaţă proprie, distinctă, ci se cufundă în anonimat, contribuind adeseori, în ansamblul operii, numai cu valoarea unei realităţi pur statistice. Calităţile sufleteşti ale acestor personagii, forţa lor emotiv-spirituală, independenţa de acţiune şi cugetare, sunt absorbite, ca de o uriaşă ventuză, de moravurile străzii ; sunt azvârlite ca nişte vreascuri fără importanţă în marele rug care încinge cu flăcările sale viaţa socială.

Ori această orientare a literaturii spre colectivism, îmi pare un drum primejdios, care nu poate fi de bun augur pentru ziua de mâine.

Colectivismul nu poate fi nici subiect de artă şi nici etalon de valori artistice, pentru simplu motiv că el însuşi nu are o

formă sau valoare stabilă, O societate omenească, indiferent de structura sa socială şi spirituală, nu este o lumânare stinsă, ci o flacără în continuă pâlpâire. O realitate complexă în continuă transformare, în continuă devenire, O forţă dinamică evoluând dela zi la zi. Un stadiu de civilizaţie, de îndeletniciri morale şi sociale, care va fi fost caracteristica zilei de eri, nu mai este atât de valabil azi şi desigur va fi perimat cu totul mâine.

I. L. Caragiale, a început să nu mai fie actual, fiindcă şi caragialismele din „Scrisoarea pierdută" şi moravurile sociale prinse de gândul şi mâna sa între scoarţele cărţilor, sunt pe punct de a nu mai exista. Va trăi însă veşnic prin „Făclia de Paşte şi Momente, prin Două Lozuri şi Hanul lui Mânjoală, fiindcă aceste bucăţi sunt străbătute de fiorul acelui „etern uman" care ne înduioşează şi pe noi şi desigur va înduioşa şi pe strănepoţii noştri. Sunt conflicte cari nu aparţin colectivităţii, ci sufletului omenesc.

Chiar Balzac, Stendhal, Tolstoi, Turghenief şi alte figuri proeminente, cari au isbutit să transpună în cărţile lor imaginea epocii, lumea timpului lor, cu mentalitatea şi comportismul respectiv, nu trăesc prin acele descrieri şi analize cari se referă la formele şi procesele sociale, ci prin creaţiile lor superbe, prin personagiile lor, cari reprezintă simbolic nu societatea, ci omul pur şi simplu. Omul de azi, omul de eri, omul de totdeauna. Infăţişarea şi aspectele sociale, le-au întrebuinţat numai ca motive auxiliare, pur tehnice, cu ajutorul cărora au fixat unitatea de timp a acţiunii. In „La recherche de l'absolu" a lui Balzac, trăeşte Balthazar Claes şi nu Calea Victoriei sau bulevardul Saint Michael. In „Roşu şi Negru" a lui Stendhal, trăeşte Julien Sorel, d-na Rênal şi Marchiza de La Mole şi nu orăşelul Verrieres sau Parisul. Acestea trăesc numai atât cât trebue pentru a da viaţă, a împodobi cu ornamente de forme şi stil esenţa operii.

In literatura noastră de după război, lucrurile se întâmplă adeseori pe dos. In Calea Victoriei şi Intunecare a lui Cezar Petrescu, Radu Comşa şi Ion Ozun, Zoe Vesbianu şi Ana Lipan etc., sunt numai oglinzi prin cari se reflectează viaţa străzii, psihologia norodului. In Alegere de Stariţă a lui Damian Stă-

noiu, Maica Zenaida şi Maica Tomaida sunt numai cadre în cari se fixează atmosfera morală a mânăstirii.

Insfârşit, avem o anumită literatură care alunecă, pe nesimţite, cu sau fără voinţa autorilor, spre înregistrarea stereotipă a proceselor sociale, fie ale unui grup restrâns, fie ale naţiunii întregi, procese cari nu pot avea viaţă lungă, din cauza substanţei lor dinamice, evolutive,

Avem desigur şi literatură sănătoasă; romancieri, cari nu au părăsit psihologia individului, cari nu au sacrificat acea chintezenţă de umanism, ce se găseşte numai în individ, pentru viaţa superficială şi adeseori absurdă. a conglomeraţiilor sociale

O analiză sumară a câtorva opere literare, ne va arăta în ce măsură observaţiile de mai sus sunt valabile.

Cezar Petrescu

Acest scriitor, de ne contestat talent, are un singur păcat. Prea scrie mult ; prea se împrăştie de nu se mai poate aduna ; prea îşi pompează calităţile spirituale ; de la un moment dat va rămâne epuizat, ca o locomotivă care îşi împrăştie aburul prin toate supapele. Iţi face impresia că s'a hotărât să-şi clădească soclul statuii nu din piatră, ci din volume scrise de D-sa. Nu aşi avea nimic de zis dacă din acest fapt nu ar rezulta o consecinţă supărătoare, în ceia ce priveşte valoarea artistică a operii sale.

Sentimentele şi pasiunile omeneşti, sensibilizate în scrierile D-sale, cu toată măestria verbului, eleganţa şi duioşia stilului, sugestivul comparaţiilor, sunt diminuate şi în intensitate şi în calitate, fiindcă le lipseşte aprofundarea. Acea scufundare verticală în adâncul sufletului omenesc, răscolitoare de vibraţiuni sentimentale, de năzuinţi şi idealuri.

Personagiile create de D-sa, sunt în mare parte numai nişte caricaturi umane, depăşite, înfrânte de cruzimea realităţii ; circulând prin mulţime cu ochii în pământ, fără mândrie şi fără aspiraţiuni ; încovoindu-se gârbov sub povara crucii, sub povara destinului lor.

Admosfera romanelor D-sale, este dezolantă pentru prezent şi cu un semn negru de întrebare pentru viitor. Când isprăveşti lectura unui roman, nu simţi nici o emoţie înălţătoare. Nu simţi în gât nodul de plâns, sau chiotul de bucurie, pe care ţi-l poate

provoca drama sau sublimul din sufletul omenesc, ci numai o deprimare generală, care îți tae pofta de mâncare. Simți o descurajare, care îți paralizează tot avântul generos din tine și în acelaș timp, o mânie surdă împotriva unor imbecili, cari trăiesc o viață de turmă, complăcându-se într'o admosferă absurdă de desmăț; moral, politic, social, etc. Și aceasta pentru motivul că în romanele D-lui Cezar Petrescu, nu trăește omul ci societatea, fiindcă D-sa întrebuințează ca motiv technic, ceia ce ar trebui să fie subiect și viceversa.

Numărați toți eroii și eroinele D-sale din romanele: Intunecare, Calea Victoriei. Comoara Regelui Dromihet, Baletul Mecanic, Aurul Negru, Greta Garbo, Apostol și Oraș patriarhal. Sunt, cred, mai mult de o sută, dar cu toți nu reprezintă mai mult decât valoarea unor pioni, angajați într'o uriașe luptă de șah, care se termină cu înfrângerea; cu scufundarea, capitularea, dezertarea dela datorie, prăbușirea într'o rușinoasă neputință psihologică, într'o scandaloasă uzură sufletească. Ori nu aceasta este rațiunea de existență a omului pe pământ. Cuvintele înțeleptului moșneag din „Moartea lui Fulger" de Gheorghe Coșbuc, nu glăsuesc astfel, nu spun că omul trebue să se lase învins de asprimea vieții. Aceasta nu este numai o credință, ci o poruncă divină care nu cunoaște nici timp nici spațiu.

Se înțelege nu putem rămâne senini în fața turpitudinilor și ororilor vieții, dar nici copleșiți de apostazie nu trebue să ne lăsăm, fiindcă am ucide în noi puterea idealului, singurul bun suprem al vieții. Ori care ar fi condițiunile exterioare, greutățile și mizeriile sociale, prin care este obligat omul să-și croiască drum în viață, nu este permis să înghenunchem în fața lor și să scoatem gemete de neputință, Chiar atunci când va veni decrepitudinea fizică, desăvârșită prin moarte, omul trebue să privească retrospectiv în viață cu seninătate și nu cu scârbă. Iar dacă totuș omul este obligat să plece fruntea în fața durerii și să piardă orice dragoste de viață, acest fapt să fie justificat numai prin insuficiența firească a materiei umane și nu prin piedici, cancanuri, ingratitudini și alte considerațiuni odioase, pe cari ți le aruncă în cale societatea. O asemenea capitulare, o asemenea înfrângere, poate fi înțeleasă chiar atunci când ar dispare condițiunile exterioare de viață, pe cari ți le oferă o anumită epocă, fiindcă drama se petrece în tine, se lichidează în interiorul individului, iar cauza externă devine un simplu accident inițial.

Incontestabil că Dl Cezar Petrescu are şi opere de mare valoare artistică.

Pe la începutul carierei sale literare, a scris „Aranca Ştima Lacurilor“ o carte în care sunt cuprinse trei nuvele. Şi în această lucrare admosfera este, într'un anumit grad, înăbuşitoare, dar nu este întrebuinţată ca un scop în sine ci ca un motiv accesoriu, ca un admirabil fond negru, care isbuteşte în chip minunat, să scoată în relief subiectul artistic. Nuvela „Fereastra“ este o capo-doperă de frământare psihologică. Imi pare superioară nuvelei „Făclia de Paşte“ a lui I. L. Caragiale, fiindcă natura sentimentelor ce dă viaţă nuvelei, este de esenţă mai tare, decât sentimentul de frică al lui Leiba Zibal. In „Fereastra“, este sensibilizată, sub o anumită înfăţişare, eterna dramă dintre spirit şi materie; între sublimul creaţiei şi mocirla humei. Pe de altă parte, eroina principală, Ana, întruchipează răzbunarea forţei cosmice, asupra gânganiei care i-a neglijat legile.

Deasemenea „Plecat fără Adresă“, deşi un roman neisprăvit, (carnetul cu scoarţe negre ne fiind încă editat) totuş se desprinde, dintre copertele acestui roman, fluenţa unei puternice creaţiuni. Adrian Ştefan Sântion, întruchipează simbolul năzuinţei omeneşti spre înălţare, spre desăvârşire. Lupta acerbă cu toate ispitele, viciile şi patimile cari degradează, descătuşarea de robia simţurilor păgâne şi zborul spre seninul înalt al Olimpului.

Sfârşitul îl cunoaştem, „sinuciderea“; nu cunoaştem însă motivarea acestui sfârşit, care trebue să fie teribilă. Aşteptăm răspunsul scriitorului.

In principiu acest sfârşit poate fi admis de ori cine. Un vultur care se prăvale din înălţimea văzduhului, victimă a legii gravitaţiei.

Nae Ieremia.

Urmează: Consideraţiuni asupra operelor d-lor Ionel Teodoreanu, Damian Stănoiu, Gala Galaction, Victor Ion Popa, C. Stere, I. M. Zamfirescu, şi Mihail Sadoveanu.

HORIA)*

O, doamne'n mine-am slugărit un veac
In haina zdrențuroasă-a umilinții,
Betealâ sângerândă mi-au smuls zimții
Ingrozitorului meu chin posac.

Și lacrimile-mi scursu-și-au arginții
Cadelniței zorului opac,
Țâșnind pe fruntea aprigului dac
Contur de sacru foc al năzuinții.

Am implorat Dumnezeescul har
In spasmul înclestărilor mizere
Golind din plin veninul din pahar.

Pe unde spumegând tumultuoase
N'a cunoscut în cale bariere
Avântul din a mele frânte oase...

Horia E. Frunză.

*) Din volumul de poezii „Singur în noapte", ce va apare în curând.

Lui A. gr.

Ai fost un vis
Trecut pe calea vieții.
Un realist cu părul blond
Și râsul în cascadă sunătoare.

Ai fost un vis
Purtat în nimb de raze
Și oglindit din crestele înalte
In văi și lespezi de granit.

Ai fost un vis
Ce s'a sfârșit himeric
Cu rătăcire, browning și'ntuneric
Intre o rumbă și un Caraiman.

Florica Mușat.

Gânduri de primăvară

(Culese după Heniclel)

Frumoasele zile de primăvară pline de căldură şi lumină, pătrunse de farmecul naturei reânviate, sunt ca un strigăt de biruinţă, ca un cântec de bucurie, pe care îl întonează toată firea. Nu e nici un pom nici un fir de iarbă nici o floricică — nimic din marele regn vegetal ce predomină şi împodobeşte natura care nu s'ar grăbi să dea dovadă că a auzit chemarea vieţii. Toate făpturile mici şi mari s'au trezit din somnul profund şi într'un ritm de emulaţiune al ordinilor şi speciilor să grăbesc să-şi rezolve micile şi marile probleme în jocul vieţii lor. Singur omul este mâhnit; sufletul lui nu aude cântecul de lumină şi de biruinţă al naturei. Inima lui este întunecată de reflecţia problemelor variate în lupta pentru existenţă. Pentru el viaţa este o luptă neâncetată în contra duşmanilor, pentru ca pe urmă să fie răpus de cel mai aprig şi de cel mai nemilos dintre duşmani, de moarte...

Dacă, însă, omul în chemarea primăverei, în acest ecou divin şi-ar ridica sufletul ca să audă cuvântul Domnului în natură; dacă noi cu toţii ne-am închide inima şi simţurile faţă de cele trecătoare şi ne-am îndrepta privirea spre cel ce a învins moartea prin credinţă, în inima şi sufletul nostru s'ar deosebi şi lumina. Cristos, care în primăvara naturei a dat oamenilor sublima învăţătură despre biruinţa morţii, prin înviere, cu intoarcere la viaţa de veci, a avut sufletul luminat de suflul ceresc de credinţa în puterea lui Dzeu tatăl. Această credinţă ne va umplea şi nouă inima de curaj şi încredere faţă de Creatorul lumii. Să ne coborâm deci în inima noastră şi să stăm cu noi

înşine de vorbă întrebându-ne cum să urmăm calea biruinţei? Puţini sunt cei biruitori în viaţă — cei mai mulţi îşi duc povara grijilor necredinţei până la sfârşitul vieţii. Decepţiunile şi duşmăniile cu grija zilei de mâine le întunecă calea vieţii. Dar vocea Domnului le zice: „Copilul meu, uită duşmăniile oamenilor... Faptele lor sunt rătăcite şi nedrepte; ei s'au îndepărtat de mine. Eu însă, îi iubesc căci ei să vor reîntoarce iarăşi pe calea cea bună. Invaţă şi tu a ierta greşiţilor tăi pentru ca astfel duşmănia lor să va schimba în dragoste faţă de tine. Incă nu s'a înfăptuit marea refacere, împărăţia dreptăţii şi a păcii încă nu s'a realizat pe pământ. Nu te pot ocroti de răutatea şi de greşelile oamenilor, tu poţi însă să le învingi prin ertare gândindu-te la jertfa pe care mântuitorul a adus-o pentru mântuirea oamenilor — a semenilor tăi.

Cei ce prin Cristos au ajuns la cunoştinţa vieţii de veci, aceia sunt biruitorii lumii acesteia.

Iubirea şi credinţa lor va învinge suferinţa durerea şi moartea căci scris este:

„Iată v'am făcut vouă, toate noui.

Silvia Stoica Noaghea.

Zi de Paşti.

E zi de Paşti. E sfânta sărbătoare,
Ce-o prăsnuesc — O ştim — numai creştinii;
Prin taina ei, nespus de 'nălţare . . .
Şi unica prin farmecul luminii.

Răsare din adâncul învierii
Mister, cu nerăbdare aşteptat,
Căci el e sfântul sol al mângăierii
Oricărui suflet trist şi 'ndurerat.

Şi-al clopot svon de sărbătoare
Mai tainic ni se pare că-l simţim,
Şi în inimă e dragostea mai mare . . .
Şi-al preoţilor glas e mai sublim.

Misterul chiamă pe creştinii ţării,
Cantr'un glas şi-o inimă şi-un gând
Să premărim minunea Invierii:
„Hristos a înviat", cu toţii strigând!

Radu Prişcu

Petre I. Teodorescu: *„Cronici Literare"* edit. II. pp. 210 edit. „Unirea" Braşov 1936.

Sunt oameni cari muncesc din obligaţia şi necesitatea de a trăi, şi sunt oameni cari muncesc din plăcerea şi necesitatea de a munci — două concepţii diferite, fireşti oarecum, dar adevărate. Primii dau mai puţin societăţii şi adună şi reţin mai mult pentru ei. — Cei din urmă dau mai mult, dau totul societăţii, fără să-i intereseze persoana lor, pe care o nesocotesc, o lasă pe planul ultim. Variaţia ocupaţiilor in care-şi desfăşoară activitatea acei ce muncesc mai mult pentru societate, pentru binele public şi interesul general, sunt foarte multe şi variate. Dintre aceşti altruişti face parte şi dl. Petre I. Teodorescu.

In afară de activitatea didactică a d-sale dela catedra de limba franceză a liceului „Meşota" din Braşov, dl. Petre I. Teodorescu activează in multe societăţi literale, culturale, profesionale, religioase ş. a. şi mai e familist.

*

Volumul „Cronici literale", al d-lui P. I. Teodorescu, este o perlă a vitrinelor librăriilor şi o comoară a bibliotecilor. Variaţia materialului ce cuprinde, o serie de cronici literare — recenzii — din literatura străină şi română, şi apoi esseurile foarte documentare, asupra unor personalităţi străine şi române, pe cari autorul le-au intercalat cu tactica şi gustul artistului şi cu grija architectului peisagist — in acest volum —, te atrage dela prima vedere. După ce-ai cetit esseurile cu portretele ce face autorul: Jeannei d'Arc, Fr. Villon, V. Hugo şi a celui care a fost regele literaturei engleze, Rudyard Kipling, din literatuia streină, apoi „Trubadurul", de exemplu, şi „Cincinat inedit", cu cari evocă şi zugrăveşte figura lui Cincinat Pavelescu, maiestru epigramei româneşti, precum şi altele, incepi să cunoşti şi pe autor, sigur psihologiceşte.

Dar din critici? Aci il cunoaştem deabinelea.

Felul cum analizează, metoda de prezentare şi prea variatele comparaţii ce face, autorul, lucrărilor literare la o serie intreagă de scriitori români şi streini, ne dovedesc că avem in faţă lucrarea unui critic inăscut şi temerar, dar drept şi obiectiv.

Din esseurile şi cronicile d-lui Petre I. Teodorescu, se desprinde fineţa şi limpezimea ce intrebuinţează în expuneri; fără a fi incisiv deşi câte odată şi pe alocuri ar fi fost necesar. Din acest motiv, dl. Teodorescu pare a se conduce după un principiu al lui Fontaine din fabula „Phèbus", care spune: „ . . . plus fait douceur que violence".

Pentru cei tineri, pentru cei cari nu cunosc incă bine calea spinoasă a literaturii, metoda este foarte bună. Celora cari au intrat adânc pe această cale, nu trebue precupeţit nimic: trebue evocat în totul geniul cu latura şi curentul ce-l inconjoară, pe de o parte, şi trebue corectat şi întors la calea adăvărului pe cel ce pare a devia dela linia normală. Este adevărat, că părerile sunt libere, că problemele ce cad pradă, sau spre a le da viaţa, condeiul, sunt variate şi că massa cetitoare în sine este impărţită pentru literatură şi autori diferiţi. Din acest motiv, nici criticii nu sunt la fel. Dl. P. I. Teodorescu, este iubitorul de frumos, de adevăr, de clasic. Este în notă. D-Sa este profesorul, literatul şi criticul, în afară de alte procupări — în acelaş timp.

Iată un nou G. Ibrăileanu. Şi dacă dl. Teodorescu continuă pe drumul pe care a apucat şi pe care şi l'a croit larg, de atâţia ani, în critica cu care a impodobit paginele revistelor: „Braşovul Literar", „Ţara Bârsei", „Prometeu" ş. a., sabia i se va ascuţi, spre a fi temerară şi incisivă.

N'am cunoscut încă pe dl. P. T. Teodorescu.

Editorul însă, dela „Unirea", prietenul Căpitan d. C. Teodorescu, m'a întrebat cu ocazia unei vizite ce i-am făcut la editură:

— Cunoşti cartea aceasta? arătându-mi un volum dela o distanţă prea mare pentru miopia mea, ca să văd ce scrie pe el.

— Nu-l cunosc. Ce este şi cine-i autorul?

— „Cronici Literare" de Teodorescu.

— Cum mă? Bravo Costache! Mi-o făcu-şi. Ai scris o carte fără să spui o vorbă. Păi se poate? Dă-mi şi mie una.

— Am scris, adică am tipărit, mai multe, mă, nu numai una.

Am rămas gură cască. Cum?-mă gândeam. Pe omul acesta îl găseşti dela 6 dimineaţa în birou şi ateliere şi până la h. 10 seara lucrează cu intreruperi, doar, la mese, şi totuşi mai are timp să şi scrie, şi să-se ocupe şi de familie că este familist, cu nevastă şi copii. Şi ce copii?! Copii din aceia cu care să te joci şi să vorbeşti zile intregi.

— Stai nu te alarma, că am tipărit-o numai, dar a scris-o profesorul Petre I. Teodorescu, dela liceul „Meşota", un talent rar. Ia-o pentru câteva zile şi să mi-o aduci inapoi, că-i exemplar pentru Academie.

Am citit-o şi i-am dus-o după cum îmi poruncise.

— Poftim cartea şi mulţumesc. Mi-am cumpărat-o şi eu dela librărie, i-am spus. Dar volumul acesta, însă, Costache, nu este o simplă carte ci un lexicon, o perlă a literaturii noastre, o operă mă!

Asemenea cărţi sunt raritaţi.

Dovadă, că prima ediţie s'a epuizat înainte de a vedea bine vitrina librăriilor. Bravo şi cinste d-lui Petre I. Teodorescu.

Şi ca să mai fac o glumă cu amicul meu, îi mai fac o ultimă întrebare :

— Dar, are barbă acest domn?

— N'are. Are însă calităţi frumoase şi este o figură simpatică. Un om vesel şi adesea jovial. In colo, îl cunoşti din carte.

— Şi poate ne vom cunoaşte mai deaproape, odată.

Peste zece zile, ne-am cunoscut într'o seară în cercul „Prometeu-lui" într'o atmosferă plăcută. Atunci a avut loc cunoştinţa fizică dintre noi; i-am cunoscut unele vederi literare şi spiritul d-sale de aprofundator al problemelor, şi acel de observator critic. Atunci mi-am zis din nou, cartea d-lui Petre I. Teodorescu „Critici literare" nu este o cronică oarecare, ci o colecţie literară bogată şi plină de învăţăminte, ce face cinste bibliotecii şi celui mai rafinat iubitor de artă.

V. P. Rogoz

V. P. Rogoz: *Berlinul în scrisori.* Braşov 1936.

Berlinul în scrisori. Iată o problemă. destul de dificilă, pe care autorul a reuşit s'o rezolve însă într'un fel ce trădează remarcabile însuşiri. Căci nu este lucru uşor, ca în timpul de numai 3 săptămâni de şedere la Berlin, să te orientezi atât de amplu şi precis asupra acelui furnicar uriaş de viaţă omenească, să studiezi cuprinsul covârşitor al frământărilor unei atari metropole, să cunoşti diferitele ei aspecte sub unghiul industriei, comerţului, activităţilor sociale, politice şi morale, să te edifici asupra stărilor şi împrejurărilor unui astfel de vârtej de viaţă, mai ales sub formele sale noi, să culegi în fine impresii, să tragi concluzii şi last, not least, să mai presări pe alocuri şi umor şi satiră, zic, nu este lucru uşor. Descrierea este făcută cu multă plasticitate, lapidar şi în cunoştinţă de cauză. Un bun spirit de observaţie i-a fost autorului călăuză. Zugrăvirea titanicei forţe de dinamism social şi naţional al poporului german, a uzinelor, laboratoarelor, a zbuciumului politic, a caracterului poporului german, în ansamblu şi ca individ, este sugestivă şi colorată. Se resimte străduinţa autorului de a fi obiectiv. Desigur, că regimul naţional-socialist îşi are şi zgura sa, pe care Dl V. P. Rogoz o scoate deosebit în evidenţă. El ne dă multe indicaţii preţioase şi instructive asupra chestiunilor pe cari le discută. Majoritatea caracterizărilor sunt juste. Regretăm că din lipsă de spaţiu nu putem servi câteva interesante citaţii. Unele judecăţi, poate nedrepte, şi unele concluzii pe ţin întemeiate ce priveşte mişcarea şi caracterul net „agresiv" al naţ. socialismului german, precum şi mici lacune de stil şi limbaj nu pot reduce cu nimic valoarea incontestabilă a acestei lucrări interesante şi instructive, datorită unui debutant cult şi de talent.

I. Al. Bran-Lemeny.

M. Ar. Dan:

EPIGRAME.

Pe masa mea un elegant volum, cu dedicaţie. Hârtia fină în două culori (imitaţie Cincinat). Nu-l cunosc pe autor, dar judecându l din poza-i caricaturală şi din epigrame trebue să fie un bonom, „un hâtru bun de glume", larg şi dăruitor. In general se observă influenţa spiritului regretatului maestru Cincinat. Unele epigrame sunt foarte reuşite, d. p.

Unei mirese:

Nae Zurbagiu, zis Mardeală şi-a
bătut mireasa 'n noaptea nunţii.

Mare ţi-a mai fost ghinionul
Când te-ai măritat cu Nae,
Căci ţi-a aplicat dictonul:
Două inimi şi-o bătae.

Unui Magistrat,

care a conferenţiat despre
„Avort".

Ai comis marea greşală
Să vorbeşti despre „Avort",
Căci am observat în sală
Tot auditorul... mort.

Lui M. Samarineanu

autorul romanului „Romanţe fără note“.

Admir puterea ta de muncă
Şi ştiu că mult vei scrie încă,
Dar dacă scri aşa intens
Aştept „Romanţe fără.... sens“.

Propagandă ţărănistă

cu ocazia turneului trupei de teatru Ionel Ţăranu.

Cu talentu-i din născare
De actor şi zeflemist
Il iubeşte fiecare
Şi devine... Ţărănist!

Poeţilor bănăţeni

părintele Romulus Fabian, autorul volumului de versuri „Pusta“ şi C. Miu-Lerca autorul „Biblicelor“

Amândoi rămân celebri
După felu 'n care scriu:
Popa cântă 'n versuri.... pusta
Miu Lerca.... în pustiu!

Mai sunt câteva de aceeaşi factură şi calitate. Majoritatea s'a născut de sigur ocazional din risipa de bonomie şi veselie a autorului.

Şi acum permită-mi simpaticul confrate să-i dedic şi eu o dublu-epigramă.

Lui M. Ar. Dan,

care îşi scrie o prefaţă la volumul său de epigrame, în

care spune totuşi, că prefaţa-i „o prostie învechită“.

In prefaţa cărţii tale
Zici: prefaţa-i o prostie...
Mă întreb: de ce autorul
Continuat-a să mai scrie?

L-a creiat tăticu Joe
Ca să fie fără teamă:
Şi-a făcut fără de voe
Cea mai bună epigramă.

I. Al. Bran-Lemeny.

Casa Națională de Economii

și Cecuri Poștale

Inavuțirea stă în muncă și economie

C. E. C.

Niciodată cel ce strânge
De necazuri nu se plânge
Că se sparg necazurile
Ca de stânci talazurile

Picurii cu strop de strop
Foc al mărilor potop
Zilnic câte un spic adun
Și 'n curând tu ai un snop.

CERCUL REVISTEI:

a) *Colaboratori:* A. P. Bănuț publ.; C. Bobescu, dir. Conserv. Astra; V. Branisce, ziarist, f. senator; Ioan Brotea, ziarist; Dr. Liviu Câmpeanu, medic, publ.; Lucian Costin, scriitor; Dr. Petru Debu, preot, f. senator; Mihail Dragomirescu, prof. univ.; Al. Florea, preot, publ.; Ioan Ludu preot, publ.; C. Mușlea preot publ ; Valer Maximilian, prof.-pictor; Aurel A. Mureșianu, publicist; Dr. P. Nistor medic, Silvia Stoica-Noaghea; Ecat. Pitiș, publ.; I. Prișcu, preot, publ.; Dr. T. Prișcu, medic, primarul Municipiului; Radu Prișcu dir. școlar; Dr. C. Sassu funcț. sup.; Oct. Șireagu, publ.; Victor Tudoran, publ.; Gh. Tulbure insp. gen. șc. publ.

b) *Sprijinitori:* Ing Baiu Crăciun, insp. silv. i. p.; Iancu Nan, farmacist prefectul jud.; Dr. C. Oancea, medic; I. Pizo, preot; Aurel Radu preot; Nicu Suciu-Sibianu, funcționar. Dr. C. Voicu, adv. f. primar.

Gen. I. Ionescu Bibliotheca
„Astra" Brașov

Tip. „UNIREA" Brașov
1936